

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

14/2017. (VI. 30.) AB határozat	a Kúria Mfv.I.10.655/2013/6. sorszámú ítélete alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz elutasításáról	952
15/2017. (VI. 30.) AB határozat	a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény 6. § (1) bekezdésével kapcsolatos alkotmányos követelmény megállapításáról	966
3166/2017. (VII. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	976
3167/2017. (VII. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	979
3168/2017. (VII. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	984
3169/2017. (VII. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	987
3170/2017. (VII. 6.) AB végzés	alkotmányjogi panaszok visszautasításáról	990

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 14/2017. (VI. 30.) AB HATÁROZATA

a Kúria Mfv.I.10.655/2013/6. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Salamon László* és *dr. Stumpf István* alkotmánybírók különvéleményeivel – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.I.10.655/2013/6. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó (képviselője: dr. Soós Andrea Klára, 1061 Budapest, Andrassy út 10.) alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál, amelyben a Kúria Mfv.I.10.655/2013/6. sorszámú ítéletének alaptörvény-ellenességét állítja.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapját jelentő munkáltatói rendes felmondás jogellenességének megállapítása érdekében indult munkaügyi jogvitában az indítványozó felperesként szerepelt. Az első fokon eljáró Fővárosi Munkaügyi Bíróság 33.M.1176/2011/11. sorszámú ítéletében megállapított, majd a másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék 59.Mf.638.426/2012/6. sorszámú közbenső ítéletében kiegészített, az eljárás során irányadó tényállás lényege szerint az indítványozó 2006-tól kezdődően humánerőforrás gazdálkodási szakértőként dolgozott a jogvitában alperesként szereplő OTP Bank Nyrt.-nél (a továbbiakban: munkáltató). Az indítványozó munkaköri feladataihoz tartozott többek között az állandó és változó bérekkel, valamint a létszámgazdálkodással kapcsolatos különféle számítások, elemzések elkészítése. A jogvitával érintett időszakban a munkáltatónál a versenyképessége növelése érdekében olyan új javadalmazási rendszer kidolgozása folyt, amely az egyes tevékenységek eredményességének mérésére törekedett. A munkáltató az indítványozó munkaviszonyát 2011 februárjában a munkavállaló munkaviszonnyal összefüggő magatartására alapítva rendes felmondással szüntette meg. A felmondás indokai szerint az indítványozó a „www.jamjam.hu” címen 2011 januárjában többbedmagával olyan internetes portál üzemeltetésébe kezdett, amely humánerőforrás területen közöl írásokat, valamint szakmai előadások és rendezvények szervezésén keresztül kínál egy tudásmegosztó szakmai vitafórumot. A munkáltatói felmondás arra hivatkozott, hogy az internetes portálon két olyan cikket közöltek, amely humánerőforrás-gazdálkodási kérdéseket tárgyal. A felmondás indokai szerint az internetes portál, valamint a megjelent írások témája szorosan összefügg a munkavállaló munkaköri feladataival, illetve egybeesik a munkáltatónál zajló humánerőforrás-stratégia keretében a javadalmazási politika megújításának idejével. A felmondás szerint a munkavállaló munkaköri feladatainak ellátása során olyan információk birtokába jutott, amelynek megőrzéséhez a munkáltatónak jogos érdeke fűződik. A munkáltató a korábban hatályban lévő munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: korábban hatályban lévő Munkatv.) 3. § (5) bekezdé-

sében foglalt munkáltatói jogos gazdasági érdeket veszélyeztető magatartás tilalmának megsértésére alapította felmondását (erről lásd: Fővárosi Munkaügyi Bíróság 33.M.1176/2011/11. sorszámú ítéletének 1. oldalát).

- [3] A lefolytatott bizonyítás alapján az eljáró bíróságok megállapították, hogy az indítványozó az internetes portálon szakértőként, névvel és fényképpel együtt szerepelt. Munkáltatóját nem jelölte meg, de utalt arra, hogy egy hazai nagy bank humánerőforrás igazgatóságán dolgozik. Tevékenységét munkáltatójának előzetesen nem jelentette be. Az indítványozó az internetes portálon közzétett írásában egyfelől az új adószabályok tükrében tárgyalta a jutalmazási rendszerek átalakításával összefüggő egyes kérdéseket, másfelől pedig HR stratégia és az üzleti célok közötti kapcsolatot elemezte.
- [4] Az internetes portállal kapcsolatos teendőknél, valamint a közzétett íráson az indítványozó szabadidejében és munkahelyén kívül dolgozott. A munkáltatónál bevezetett úgynevezett etikai kódex szabályai a korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdésében és 103. § (3) bekezdésében foglalt generálklauzulákhoz hasonlóan általánosságban tilalmazták, hogy a munkavállalók a munkáltató működésével és tevékenységével összefüggő bármilyen információt formális vagy informális úton terjesszenek (erről lásd: a Fővárosi Törvényszék 59.Mf.638.426/2012/6. sorszámú közbenső ítéletének 6–7. oldalait).
- [5] A munkáltatói rendes felmondás jogellenességének megállapítása érdekében az indítványozó keresetet indított. Az elsőfokú bíróság azért utasította el az indítványozó keresetét, mert értékelése szerint a munkáltató alappal tarthatott attól, hogy az indítványozó a munkakörével összefüggő bizalmas információkat közölhet az internetes portálon. Az elsőfokú bíróság következtetése szerint így a rendes felmondásban megjelölt indok valószínű és okszerűnek minősül (erről lásd a Fővárosi Munkaügyi Bíróság 33.M.1176/2011/11. sorszámú ítéletének 3. oldalát).
- [6] Az indítványozói fellebbezés alapján eljáró másodfokú bíróság közbenső ítéletében megváltoztatta az elsőfokú bíróság döntését és megállapította a munkáltatói rendes felmondás jogellenességét. Döntésének indokául előadta, hogy az internetes portálon közzétett írások leginkább a kérdésfeltevés szintjén általános, szakmai összefüggéseket mutatnak be, amelyek javarészt a 2011. január elsején hatálybalépett adószabályok változásához kapcsolódnak. A közzétett írásokhoz hasonlóan a szóban forgó internetes honlap sem az indítványozó munkájából megismert konkrét információk megosztására, terjesztésére törekedett, hanem általános humánpolitikai ismeretek vitafórumává kívánt válni. Ennek megfelelően nincs közvetlen összefüggés a közzétett írások és a munkáltató között. A törvényszék nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy az internetes portálon megjelenő egyik szolgáltatás a tudásmegosztás volt, ugyanis ez a humánpolitikában általánosan használt kifejezés, amelyből nem következik, hogy a szerkesztő a saját munkájából származó konkrét ismereteket oszt meg. A törvényszék álláspontja szerint a korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdésében foglalt tilalom megsértése akkor állapítható meg, ha a munkavállaló magatartása a munkáltató gazdasági érdekeit objektív mérce szerint konkrétan veszélyezteti. A törvényszék értékelése szerint így önmagában a humánerőforrás területének általános tárgyalása nem veszélyezteti a munkáltató jogos gazdasági érdekeit, nem alapozza meg sem a korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdésében foglalt tilalom, sem pedig az etikai kódex előírásának megszegését. Mindebből következően a munkáltatói felmondás okszerűtlen és így jogellenes (erről lásd a Fővárosi Törvényszék 59.Mf.638.426/2012/6. sorszámú közbenső ítéletének 8. oldalát).
- [7] A munkáltató felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a másodfokú bíróság közbenső ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. Ítéletének indokául előadta, hogy az indítványozó a munkáltatónál tett szert tudására, tapasztalatára és ezt a tudását kívánta hasznosítani, megosztani. Ez a „tudásmegosztó” jellegű magatartás alkalmas lehetett az üzleti vagy egyéb titok közreadására, amely a munkáltató érdekeivel ellentétes. A Kúria értékelése szerint az internetes portál témája és az indítványozó munkaköre közötti hasonlóság egyértelműen megállapítható. Az indítványozó megszegte a korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdésének zsinórmértékét, valamint munkáltatónál érvényben lévő etikai kódex előírását. Mindebből következően a munkáltatói felmondás megfelelt a valóságnak és okszerű volt (erről lásd: Kúria Mfv.I.10.655/2013/6. sorszámú ítélete ítéletének 7–8. oldalait).
- [8] 2. Az indítványozó a Kúria hivatkozott ítéletével szemben az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte. Az indítványozó érvelése szerint az alkotmányjogi panaszban kifogásolt bírói döntés sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadságát. Álláspontja szerint a szakmai fórumként üzemelő internetes portál és e portálon közzétett írások a véleménynyilvánítás szabadságának, a szabad tájékozódásnak védelme alá

tartoznak. Az indítványozói érvelés szerint ennek ellenére a munkaügyi jogvitában eljáró bíróságok egyike sem értékelte a véleménynyilvánítási szabadságból fakadó követelményeket, a munkaügyi jogvitában eljáró legfőbb bírói fórum döntése pedig sérti az alkotmányos alapjogot. Az indítványozó ezen túl arra is hivatkozik, hogy a kifogásolt bírói döntés nincs összhangban az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4. napján aláírt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 10. Cikkében elismert vélemény szabadságnak az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) által érvényesített értelmével.

II.

[9] Az alkotmányjogi panasz elbírálása során irányadó jogszabályi rendelkezések:

[10] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezése:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

[11] 2. A felmondás közlésekor hatályban lévő Munkatv. rendelkezései:

„3. § (1) A jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a munkáltató, az üzemi tanács, a szakszervezet és a munkavállaló a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeinek megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni.

[...]

(5) A munkavállaló a munkaviszony fennállása alatt – kivéve, ha erre jogszabály feljogosítja – nem tanúsíthat olyan magatartást, amellyel munkáltatója jogos gazdasági érdekeit veszélyeztetné.”

[12] 3. A 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (a továbbiakban: jelenleg hatályos Munkatv.) rendelkezései:

„8. § (1) A munkavállaló a munkaviszony fennállása alatt – kivéve, ha erre jogszabály feljogosítja – nem tanúsíthat olyan magatartást, amellyel munkáltatója jogos gazdasági érdekeit veszélyeztetné.

(2) A munkavállaló munkaidején kívül sem tanúsíthat olyan magatartást, amely – különösen a munkavállaló munkakörének jellege, a munkáltató szervezetében elfoglalt helye alapján – közvetlenül és ténylegesen alkalmas munkáltatója jó hírnevének, jogos gazdasági érdekének vagy a munkaviszony céljának veszélyeztetésére. A munkavállaló magatartása a 9. § (2) bekezdésében foglaltak szerint korlátozható. A korlátozásról a munkavállalót írásban előzetesen tájékoztatni kell.

(3) A munkavállaló véleménynyilvánításhoz való jogát a munkáltató jó hírnevét, jogos gazdasági és szervezeti érdekeit súlyosan sértő vagy veszélyeztető módon nem gyakorolhatja.

(4) A munkavállaló köteles a munkája során tudomására jutott üzleti titkot megőrizni. Ezen túlmenően sem közölhet illetéktelen személlyel olyan adatot, amely munkaköre betöltésével összefüggésben jutott a tudomására, és amelynek közlése a munkáltatóra vagy más személyre hátrányos következménnyel járhat. A titoktartás nem terjed ki a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó, törvényben meghatározott adatszolgáltatási és tájékoztatási kötelezettségre.”

„9. § (2) A munkavállaló személyiségi joga akkor korlátozható, ha a korlátozás a munkaviszony rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges és a cél elérésével arányos. A személyiségi jog korlátozásának módjáról, feltételeiről és várható tartamáról a munkavállalót előzetesen tájékoztatni kell.”

III.

[13] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.

[14] 2. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az indítványozó által előadott alkotmányjogi probléma az egyedi ügyön túlmutató jelentőségű. Az Alkotmánybíróság

ugyanis a véleménynyilvánítás szabadságának a munka világában, munkavisztonnyal összefüggésben érvényesülő alkotmányjogi mércéit ezidáig még nem bontotta ki. Az Alkotmánybíróság így érdemi határozatában a jövőre nézve, általános jelleggel fogalmazhatja meg mindazokat a véleménynyilvánítás szabadságából fakadó alapjogi szempontokat, amelyeket a jogalkalmazóknak a munkáltatói érdekek veszélyeztetését tilalmazó munkajogi zsinórmérce alkalmazása során figyelembe kell venniük. Az Alkotmánybíróság ezért alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek elsősorban annak meghatározását tekinti, hogy a munkáltató jogos gazdasági érdekének veszélyeztetését tilalmazó generálklauzula mely értelmezése áll összhangban a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos tartalmával. Minthogy az Abtv. 29. § befogadási feltételei alternatív jellegűek, így az alkotmányjogi probléma alapvető jelentősége önmagában megalapozta az alkotmányjogi panasz befogadását [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].

IV.

[15] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[16] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát egy munkaügyi jogvitában hozott bírói döntéssel szemben nyújtotta be, így az Alkotmánybíróság a határozat indokolásának ebben a részében eddigi gyakorlata alapján vizsgálja, hogy az Alaptörvényből fakadó jogok milyen feltételekkel érvényesülhetnek magánjogi jellegű jogviszonyokban (1), majd röviden felvázolja a véleménynyilvánítás szabadságának Alaptörvényben elismert felfogását (2). Ezek után vizsgálja, hogy a legfőbb bírói fórum saját gyakorlatában milyen értelemmel érvényesíti a munkáltató gazdasági érdekeinek veszélyeztetését tilalmazó magatartási zsinórmércét (3). Végül pedig bemutatja, hogy a munkajog általános magatartási zsinórmércéjének mely értelmezése állhat összhangban a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos tartalmával (4). Az Alkotmánybíróság a kérdés megítélése során figyelembe veszi az Egyezményben biztosított szabadságjogokat, valamint az EJEB e szabadságjogok alapján kimunkált gyakorlatát {elsőként lásd: 32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [41]}.

[17] 1.1. A jelen alkotmányjogi panasz benyújtására okot adó munkaügyi jogvita fő kérdése a munkáltató jogos gazdasági érdekének veszélyeztetésére alapított rendes felmondás valóságának és okszerűségének megítélése volt. Jelen alkotmányjogi panasz tehát rendhagyó abban az értelemben, hogy indítványozója elsődlegesen munkaviszonyból fakadó munkáltatói intézkedéssel szemben kezdeményezi az Alaptörvényben biztosított jogának védelmét. Az Alkotmánybíróság így mindenekelőtt vizsgálja, hogy az Alaptörvényben biztosított jogok milyen feltételekkel érvényesíthetők a magánszférát jellemző jogviszonyokban, s hogyan nyújthatnak védelmet a magánjog alanyainak alapvető jogot sértő magatartásaival szemben.

[18] Az Alaptörvényben szabályozott alkotmányos intézmények, államszerkezeti és hatalommegosztási összefüggések, illetve emberi jogok és alapértékek elsődleges célja az emberi szabadságot a közhatalommal szemben oltalmazó garanciák kijelölése. Az alapvető jogok ennek megfelelően eredendően az állami közhatalommal szemben nyújtanak védelmet. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, már az Alaptörvény hatálybalépését megelőzően is elismerte, hogy nemcsak a közhatalom birtokában lévő szervek, hanem a magánszféra szereplői is tanúsíthatnak egymással szemben alkotmányosan meg nem engedett magatartást [lásd például: 45/2000. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2000, 344, 349.]. Az Alaptörvény hatálybalépését követően pedig az Alkotmánybíróság az Alaptörvény elvont értelmezése során elfoglalt álláspontja szerint a bíróságok jogalkalmazásuk és jogértelmezésük során a szerződéses és más magánjogi jogviszonyok megítélésakor is figyelemmel vannak az Alaptörvényben biztosított egyes jogokra. Az Alaptörvényben garantált szabadságok a magánjogi viszonyokban közvetett érvényesülést kívánnak, vagyis az Alkotmánybíróság felfogása szerint a szerződéses szabadság tiszteletben tartása mellett az Alaptörvényből fakadó alapjogi követelmények végső soron a magánjog generálklauzuláin keresztül szolgálhatnak a magánfelek közötti jogviszonyok megítélésnek alkotmányjogi mércéjeként {erről lásd: 8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [56], [64]–[66], illetve 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [94]}.

[19] 1.2. Az Alkotmánybíróság illetően felfogását támogatja az EJEB gyakorlata is. Az EJEB következetes értelmezése szerint az Egyezmény 1. Cikke ugyanis valamennyi szerződő államot arra kötelez, hogy a joghatóságuk alatt álló minden személy számára biztosítsák az Egyezményből fakadó szabadságjogok érvényesülését. Az Egyezmény így nemcsak az emberi jogok tiszteletben tartásának, hanem védelmének kötelezettségét is elismeri. Ennek

megfelelően az EJEB mindig az Egyezmény 1. Cikkével együtt olvasva kívánja meg, hogy a szerződő államok a magánszféra világában is gondoskodjanak az érintett egyezményi cikkelyekből fakadó jogok érvényesítéséről. Az EJEB e tételét első ízben éppen a munka világával összefüggő ügyben fogalmazta meg, amelynek során egyezményesértőnek mondta ki azt a szabályozást, mely lehetőséget adott olyan brit vasúti szakszervezeti megállapodások érvénybe léptetésére, melyek a tagság megtagadását a munkavállalók elbocsátásával szankcionálták [EJEB, *Young, James és Webster kontra Egyesült Királyság*, (7601/76; 7806/77), 1981. augusztus 13., 49. bekezdés]. Később számos további döntésében formálta gyakorlattá e tételét. Ennek során az EJEB kimondta, hogy a szerződések, végrendeletek, illetve egyéb magánjogi jognyilatkozatok nemzeti bírósági értelmezését is felülvizsgálja, ha ez az értelmezés nyilvánvalóan sérti az Egyezmény értékrendszerét {elsőként lásd: EJEB, *Larkos kontra Ciprus* [GC], (29515/95), 1999. február 18., 31. bekezdés; később: EJEB, *Pla és Puncernau kontra Andorra*, (69498/01), 2004. július 13., 59. bekezdés}. Az EJEB felfogása szerint tehát az Egyezmény nemcsak a szerződő államok közhatalmi szerveit kötelezi arra, hogy saját maguk tartsák meg az abban garantált szabadságjogokat, hanem a magánszemélyek jogainak biztosításához olyan pozitív kötelezettségeket hárít a szerződő államok hatóságaira, ideértve azok bíróságait is, melyek szerint azok megakadályozzák, illetve orvoslást nyújtanak az Egyezményt sértő magatartásokért. E köteletség figyelmen kívül hagyása a nemzetközi egyezmény megsértését jelenti {lásd például: EJEB, *Assanidze kontra Grúzia*, (71503/01), 2004. április 8., 146. bekezdés}.

- [20] 1.3. Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy „az EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.” Az alapvető jogok védelmének alkotmányos előírása így a közhatalmat birtoklóakra azt a kötelezettséget hárítja, hogy mind jogalkotási, mind jogalkalmazási tevékenységük során az Alaptörvényben biztosított jogokból fakadó követelmények érvényesülését a joghatóságuk alá tartozó magánszemélyekkel és szervezeteikkel szemben is garantálják. Másként fogalmazva, a közhatalom jogvédelmi intézkedéseinek is összhangban kell állnia az Alaptörvényben elismert jogok alkotmányos tartalmával. Az Alaptörvény hatálybalépését követően az Alkotmánybíróság alapjogvédelmi hatásköre kibővült az úgynevezett „valódi” alkotmányjogi panasz intézményével. A jogvédelem új intézménye az Alaptörvényben elismert jogokat sértő bírói döntésekkel szemben nyújt oltalmat, így biztosítja a bírói döntésben elfogadott jogértelmezés és az Alaptörvény alapjogi értékrendjének összhangját {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}. Egy-egy jogvitát eldöntő bírói jogértelmezés alkotmányosságát így végső soron a „valódi” alkotmányjogi panasz intézményén keresztül az Alkotmánybíróság garantálja. Igaz ez a szerződéses és más egyéb magánjogi karakterű jogvitákban eljáró bírói döntésekre is, melyek esetében az Alkotmánybíróság a felek szerződéses szabadságára figyelemmel vizsgálja, hogy az adott jogviszonyt szabályozó generálklauzulák bírói értelmezése összhangban áll-e az érintett alapjogból fakadó követelményekkel.
- [21] Különös jelentőséghez jut ez a jogvédelem a munkajogi jogviszonyokban, melyek bár alapvetően a magánjog rendszeréhez tartoznak, mégis aszimmetrikus természetűek. Ezt igazolja, hogy a munkajog az olyan önálló és függő, vagyis a munkáltató irányítása alatt álló munkavégzést szabályozza, amelyet a munkavállaló jellemzően hosszabb időn keresztül, személyesen lát el. A munkavállaló tehát nem egy előre pontosan meghatározott feladat elvégzésére vállalkozik, hanem a munkáltató utasításai szerint és ellenőrzése mellett egy jellegét tekintve meghatározott munkakör ellátására. E keretjellegű jogviszonyt minden esetben a munkáltató részletes utasításai töltik meg pontos tartalommal. Emellett a munkavállaló feladatait személyesen és jellemzően hosszabb időn keresztül látja el, amelynek során jellemzően bizalmi kapcsolat alakul ki közte és munkáltatója között. A munkavállaló tehát ennek megfelelően az egész személyiségevel vesz részt a munkaviszonyban. Mindebből következik egyfelől, hogy a munkaviszony sajátossága a felek egyenlőtlensége és a jogviszony alá-fölé rendelt jellege. Másfelől pedig a munkaviszonyból fakadó szabályok a munkavállalók cselekvési autonómiáját, így magatartását és véleményét szükségszerűen korlátozzák.
- [22] A felek mellérendeltségének és tényleges egyenjogúságának hiányából fakadóan a mai munkajogi jogviszonyok jellemző vonása egyfelől a munkavállalót védő klauzulák kógens, illetve közjogi jellegű szabályok intenzív jelenléte, intenzív jelenlétének igénye, másfelől pedig a munkaügyi jogvitákban döntő bírói ítélezési gyakorlat és bírói jogvédelem kiemelt szerepe {hasonlóan lásd: 17/2014. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [30]}. A munkajog ilyen karakterét jól példázza a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet egyetemes értekezletein az elmúlt évszázadban elfogadott ajánlásokban és aláírásra megnyitott egyezményekben a szerződő államok munkajogi szabályozásával szemben megkívánt jogvédelmi intézkedések, így többek között a foglalkoztatás alsó korhatára, az egyenlő bérezés követelménye, valamint a munkavállalók gyülekezési, szervezkedési és véleménynyilvánítási szabadsága.

- [23] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően röviden felvázolja az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánítási szabadságról vallott felfogását.
- [24] 2.1. Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítás szabadságára különösen becses jogként tekint, hiszen a vélemény szabadsága egyfelől az egyéni önkifejezés, a személy szabad kibontakozásának és szellemi autonómiájának záloga, másfelől pedig a plurális, demokratikus közösség és akaratképzés nélkülözhetetlen forrása is. A szabad személyek szabad önkifejezése az Alaptörvényen alapuló alkotmányos rend egyik lényegi eleme és értelme. Emellett pedig a nyilvános vita és a párbeszéd szabadsága nélkülözhetetlen forrása a közösség szellemi gyarapodásának. Társadalmi és politikai, vagyis közéleti viták szabadsága és sokszínűsége híján ugyanis nincsen szabad közvélemény, nincsen demokratikus jogállam. Ezért a demokratikus jogállamokban alapvető követelmény, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, szabadon válhasson a közvélemény alakítójává {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [39]}.
- [25] Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően következetesen képviseli, hogy a szabad véleménynyilvánítást korlátozó törvények megszorító értelmezése áll összhangban az Alaptörvényből fakadó garanciákkal. A véleménynyilvánítás szabadságát korlátozó törvénynek pedig akkor nagyobb a súlya, ha közvetlenül másik alanyi alapjog érvényesítésére és védelmére szolgál, kisebb, ha ilyen jogokat csakis mögöttesen, valamely „intézmény” közvetítésével véd, s legkisebb, ha csupán valamely elvont értéket kíván oltalmazni {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [42]}. A véleménynyilvánítás szabadságát korlátozó jogértelmezés alkotmányosságának megítélése ugyanakkor nemcsak az Alaptörvényben is elismert másik alapjogtól vagy alkotmányos értéktől, hanem a korlátozó jogszabály természetétől is függ. Ennek megfelelően a büntetőjog, annak *ultima ratio* jellegéből fakadóan a közlések kizárólag azon legszélsőségesebb eseteivel szemben nyújthat oltalmat, melyekben a közreadott vélemény alkotmányos jogot sért vagy a jogsérelem veszélye közvetlenül jelen van. A szólásszabadság gyakorlásának kriminalizálása és büntetőjogi szankcióval sújtása így tehát szűkebb körben nyerhet igazolást, mint a véleménynyilvánítás közigazgatási jellegű korlátai, míg a polgári jogi jellegű korlátok igazolhatósága lehet a legerősebb {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}. Az alkotmányjogi mércében további különbségtételt jelent, hogy az adott vélemény tényállítást, avagy értékítéletet közvetít. Míg az értékítéletet megjelenítő vélemények nagyobb toleranciát követelnek, addig a tényeket állító, avagy híresztelő kifejezések esetében fokozottabb gondosság követelhető meg {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [41]}.
- [26] 2.2. Az Alkotmánybíróság felfogása szerint a véleménynyilvánítási szabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik a közélettel összefüggő vélemény. Mindez a közéleti szólás kettős igazolásából fakad: nemcsak az egyéni önkifejezés forrását, hanem a közélet kérdéseiben való aktív részvétel kiemelkedően fontos eszközét jelenti. Következésképpen ezért az Alkotmánybíróság gyakorlata abban is, hogy a közéleti szólás szabadságának megítélésekor a véleményszabadságból fakadó alkotmányjogi mércét különös szigorral szükséges érvényre juttatni, vagyis az ilyen szólások erősebb védelmet élveznek, korlátozásuk még szűkebb körben nyerhet igazolást {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [28]; 31/2014. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [27]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [24]; 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [28]; 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatai a szűkebb értelemben vett politikai vitával összefüggő közéleti szólások megítélése felől döntöttek. A közéleti viták ugyanakkor nem érnek véget e szűkebb értelemben vett politika világával [lásd hasonlóan: EJE, *Wingrove kontra Egyesült Királyság*, (17419/90), 1996. november 25., 58. bekezdését]. Átfogják az állami és önkormányzati, közhatalmi intézményrendszer működésének egészét, ideértve az igazságszolgáltatást is [EJE, *Marian Maciejewski kontra Lengyelország*, (34447/05), 2015. január 13., 74. bekezdés], illetve az állam gazdasági szerepvállalását csakúgy, mint az üzleti élet társadalmi felelősségvállalásának és az üzleti élet világában egyre sokasodó számban jelentkező közéleti, így például környezetvédelmi, energiahatékonysági, munka-, és közlekedésbiztonsági és más hasonló kérdéseket. Ezen kívül átfogják az európai és nemzetközi intézményrendszerek működésével és politikáival összefüggő kérdéseket is. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően korábbi döntésében olyan mércét alakított ki, amely szerint egy-egy vélemény-kifejezés közéleti jellegének megítéléséhez „a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát” szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját.” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}. Ennek figyelembevételével az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatából a számottevő állami tulajdonosi részese-

dés mellett működő vállalatok menedzsmentjét érintő büntetőeljárást és annak a vállalat részvényárfolyamára gyakorolt hatásával kapcsolatos véleményeket értékelte közéleti kérdésként {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [27]}.

- [27] A közéleti kérdések köre így szélesebb a szűk értelemben vett politikai szólásnál, vagy a közhatalom birtokosainak tevékenységénél. Bár valamennyi közéleti párbeszéd igényt tarthat a közéleti vitákat és a közügyek vitatását megillető alapjogi védelemre, ez az alapjogi védelem azonban más-más alkotmányjogi mércén keresztül érvényesül és így eltérő terjedelmű. Ennek megfelelően a közintézmények szabad megalakításának és a demokratikus akaratképzésnek előfeltételét jelentő, szűkebb értelemben vett politikai szólás alapjogi védelme szélesebb, mint az igazságszolgáltatás bírálatát megfogalmazó véleményé, mely utóbbi az ítélezés pártatlansága, valamint az ítélező bírák tekintélyének megóvása érdekében is korlátozható {elsőként lásd: EJEB, *Worm kontra Ausztria*, (22714/93), 1997. augusztus 29., 40., 49., 56. bekezdéseket, illetve legutóbbról: EJEB, *Kincses kontra Magyarország*, (66232/10), 2015. január 27., 27–34. bekezdéseket; EJEB, *Morice kontra Franciaország*, (29369/10), 2015. április 23., 128–139. bekezdéseket}. További, az Alaptörvényben is elismert értékek, így például a tisztességes versenyfeltételek és piaci magatartások megőrzésének figyelembe vétele kívánható meg az üzlet világához kapcsolódó véleményekkel szemben {EJEB, *Markt intern Verlag GmbH és Klaus Beermann kontra Németország* (10572/83), 1989. november 20., 33. bekezdés}.
- [28] 2.3. A munkaviszony jellege alapján a munkaviszonyból fakadó szabályok szükségszerűen érintik és korlátozzák a munkavállaló magatartását, így különösen cselekvési szabadságát és véleménynyilvánítását. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság előbbiekből vázolt felfogásából következik, hogy a véleménynyilvánítás bizonyos esetekben alapjogi védelmet élvezhet akkor is, ha munkahelyen, vagy munkaviszonnyal összefüggésben hangzik el. Ezt a felfogást képviseli a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 1944 májusi egyetemes értekezletén elfogadott, a szervezet alapokmányának mellékletként a munkaügyi-munkajogi világ értékrendjét meghatározó philadelphiai nyilatkozat is. Saját korábbi gyakorlat híján az Alkotmánybíróság figyelemmel van a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok esetjogára a véleménynyilvánítási jog munka világában érvényesülő mércéjének feltáráshoz. Az EJEB kiindulópontja, hogy az Egyezmény 1. Cikkével együtt olvasva az Egyezmény 10. Cikke védelmet nyújt nemcsak a közhivatalt viselők jogviszonyában, hanem a magánjog körébe lépő munkajogi jogviszonyokban is. Így az Egyezmény 10. Cikkének mércéje szerint kell megítélni azt a munkaviszonnyal összefüggő munkajogi joghátrányt is, amellyel a vélemény szabadságával élő munkavállalót sújtják {EJEB, *Fuentes Bobo kontra Spanyolország*, (39293/98), 2000. május 29., 38. és 48–50. bekezdések, valamint EJEB, *Wojtas-Kaleta*, (20436/02), 2009. július 16., 43. bekezdés; elvi jelentőséggel megerősítette: EJEB, *Guja kontra Moldova*, [GC] (14227/04), 2008. február 12., 70. bekezdés}. A jogsérelem ilyen esetekben abból fakad, hogy a szerződő államok hatóságai elmulasztják az Egyezmény 10. Cikkéből eredő követelmények munkaügyi jogvita során történő figyelembe vételét és érvényesítését {EJEB, *Palomo Sánchez és mások kontra Spanyolország* [GC], (28955/06, 28957/06, 28964/06), 2011. szeptember 12., 60. bekezdés}. A közéleti kérdést tárgyaló vélemény korlátozásának, valamint annak megítéléséhez, vajon a munkáltatói szankció természete és súlya arányban áll-e a korlátozással elérni kívánt céllal, vizsgálni kell, vajon „nyomós társadalmi érdek” igazolja-e a korlátozást {EJEB, *Sunday Times kontra Egyesült Királyság*, (6538/74), 1979. április 26., 62. bekezdés, amelyet munkaviszonnyal összefüggésben legutóbb megerősített: EJEB, *Rubins kontra Lettország*, (79040/12), 2015. január 13., 76. és 93. bekezdések; EJEB, *Kharlamov kontra Oroszország*, (27447/07) 2015. október 8., 28–29. bekezdések; valamint EJEB *Aurelian Oprea kontra Románia* (12138/08) 2016. január 19., 76. és 79. bekezdések}. Az EJEB olvasatában a „nyomós társadalmi érdek” fogalmának értelmezése során figyelemmel kell lenni az adott szakma, illetve az adott munkaviszony sajátosságaira: egyfelől a munkaviszonyból fakadó „hűségi” kötelezettségre, másfelől pedig a titoktartási kötelezettségre {EJEB, *Kudeshkina kontra Oroszország*, (29492/05), 2009. február 26., 85. bekezdés; EJEB, *Rubins kontra Lettország*, (79040/12), 2015. január 13., 78. bekezdés}. A munkaviszonyt jellemző „hűségi” kötelezettségből fakadóan így például nem élvezi a véleménynyilvánítás oltalmát, ha a munkavállaló közéleti véleménye munkáltatója értékalapú meggyőződésével, elveivel nyíltan szembe helyezkedik {EJEB, *Maximilian Rommelfanger kontra Német Szövetségi Köztársaság*, (12242/86); 1986. június 20.; EJEB, *Fernandez Martínez kontra Spanyolország*, [GC] (56030/07), 2014. június 12., 138. bekezdés}. A közlés akkor sem élvez sem alapjogi védelmet, ha kifejezett és kizárólagos célja akár a munkáltató jó hírnevének, reputációjának, akár versenyképességének csorbítása {EJEB, *Palomo Sánchez és mások kontra Spanyolország* [GC], (28955/06, 28957/06, 28964/06), 2011. szeptember 12., 69–77. bekezdések}. Az EJEB a „nyomós társadalmi érdek” értelmezése során relevánsnak tekinti a szóban forgó közlés közéleti kötődését (1) {lásd például: EJEB, *Rubins kontra Lettország*,

(79040/12), 2015. január 13., 84–85. bekezdések, illetve EJOB *Matúz kontra Magyarország*, (73571/10), 2014. október 21., 49. bekezdés), a munkáltatónak a közléssel okozott hátrányt (2), az elhangzott vélemény kontextusát (3), a véleményszabadságával élő jóhiszeműségét (4), a munkáltatói intézkedés súlyát (5) {EJOB, *Guja kontra Moldova* [GC], (14277/04), 2008. február 12., 74–78. bekezdések; legutóbbról összefoglaló jelleggel lásd: EJOB, *Matúz kontra Magyarország*, (73571/10), 2014. október 21., 34. bekezdés}. Az Egyezmény 10. Cikkéből fakadó garanciák érvényesítése körében az EJOB elvárása, hogy a szerződő államok bíróságai az imént kifejtett szempontrendszer szerint értékeljék a vitatott munkáltatói intézkedést.

- [29] 3. Az Alkotmánybíróság mindezek után áttekintést nyújt a munkáltatói érdekek veszélyeztetését tilalmazó munkajogi generálklauzuláról, valamint arról, hogy a hazai legfőbb bírói fórum milyen felfogással érvényesíti a magatartási zsinórmércét.
- [30] 3.1. Valamennyi munkaügyi kapcsolat a felek kölcsönös bizalmán alapszik. A gyümölcsöző munkaviszony záloga ugyanis a kölcsönös bizalom. E bizalom alapvető feltétele a munkavállaló úgynevezett „hűségi” kötelezettsége, amely szerint hozzájárul a munkáltató céljainak hatékony eléréséhez. Ez a kötelezettség jelenik meg többek között a korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdésében, amely az alapvető szabályok között tilalmazza, hogy a munkavállaló a munkaviszony fennállása alatt olyan magatartást tanúsítson, amely munkáltatója jogos gazdasági érdekeit veszélyezteti. A munkaviszony során irányadó magatartási követelmények között hasonló, ám részletesebb zsinórmértéket írnak elő a jelenleg hatályos Munkatv. 8. § (1), (2) és (3) bekezdései. Eszerint munkáltató jogos gazdasági érdekeit a munkavállaló nem veszélyeztetheti és a munkavállaló köteles tartózkodni a munkáltató jó hírnevét, jogos gazdasági és szervezeti érdekeit súlyosan sértő vagy veszélyeztető véleménynyilvánítástól. Ezek a szabályok irányadóak a munkavállaló munkaidőn kívül tanúsított magatartásának megítélésekor is. Erről a jelenleg hatályos Munkatv. 8. § (2) bekezdése rendelkezik, miszerint a munkavállaló munkaidején kívül sem tanúsíthat olyan magatartást, amely közvetlenül és ténylegesen alkalmas munkáltatója jó hírnevének, jogos gazdasági érdekének vagy a munkaviszony céljának veszélyeztetésére. A munkavállaló munkaidején kívül tanúsított magatartása a jelenleg hatályos Munkatv. 9. § (2) bekezdésében foglaltak szerint korlátozható, melyről a munkavállalót írásban, előzetesen tájékoztatni kell. A jelenleg hatályos Munkatv. 9. § (2) bekezdése szerint pedig a munkavállaló személyiségi joga akkor korlátozható, ha a korlátozás a munkaviszony rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges és a cél elérésével arányos. A törvényjavaslatához fűzött miniszteri indoklás érvelése szerint a munkavállalói véleménynyilvánítási szabadság nem korlátozható, ha a vélemény nem függ össze a munkaviszonnal, illetve a jelenleg hatályos Munkatv. 9. § (2) bekezdésében foglalt személyiségi jogokat korlátozó klauzula irányadó a munkavállalói véleménynyilvánítás korlátozása során is (erről lásd: a jelenleg hatályos Munkatv. javaslatához fűzött indokolást). Ezt az értelmezést erősíti, hogy a jelenleg hatályos Munkatv. 8. § (2) bekezdése a munkavállaló munkaidején kívül tanúsított valamennyi magatartásának korlátozására a jelenleg hatályos Munkatv. 9. § (2) bekezdésében foglalt jogkorlátozó klauzulát rendeli alkalmazni. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Szakértői Bizottsága (CEACR) a tavalyi évben vizsgálta a jelenleg hatályos Munkatv. 8–9. §§ rendelkezéseit az egyesülési szabadság és a szervezkedési jog védelméről szóló, 1948-ban aláírásra megnyitott, Magyarországon 1957-ben ratifikált, majd a 2000. évi LII. törvényben kihirdetett nemzetközi egyezmény végrehajtásának ellenőrzése során. Az Egyetemes Munkaügyi Értekezlet idei év június 1–13. napjai között rendezett, 104. ülészakán elfogadott jelentés arra az aggályra hívja fel Magyarország figyelmét, hogy a Munkatv. 8. §-ban szereplő általános megfogalmazás lehetőséget ad a munkavállaló véleménynyilvánítási szabadságának súlyos korlátozására, amely összeegyeztethetetlen a nemzetközi munkaügyi egyezmény elvárásaival.
- [31] 3.2. A hazai legfőbb bírói fórum a munkáltató jogos gazdasági érdekeit védő generálklauzulát a felek együttműködési köteletségének alapelvéből olvassa ki és annak egy különös megjelenési formájaként értékeli (lásd például: Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.11.059/2010/8. sorszámú ítéletét). A bírói döntések túlnyomó többsége a munkáltató jogos gazdasági érdekeinek veszélyeztetését a konkurenciatilalom körében a munkavállaló kifejezett üzletrontó magatartásakor állapítja meg. A munkáltató gazdasági érdekeinek veszélyeztetése testet ölthet akár úgy, hogy a munkavállaló maga kezd a munkáltatója tevékenységi körével egyező hasznot hajtó gazdasági tevékenységbe (Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.11.078/1995., Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.425/1995., Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.036/1998/74.) akár úgy, ha például a munkavállaló felesége a munkáltató tevékenységi körével egyező gazdasági tevékenységbe kezd (Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.958/2008.), akár úgy, ha a munkavállaló tulajdono-

sa lesz vagy üzletet köt a munkáltató üzleti partnerével (Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.980/1995.) akár úgy, ha a vezető állású munkavállaló a munkáltatójának tevékenységi körébe eső gazdasági társaságban szerez tulajdoni részesedést (Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.530/2007.; Legfelsőbb Bíróság Mfv.II.10. 751/1998/73). Korábbi gyakorlatában ugyanakkor a legfőbb bírói fórum is elismerte, hogy a munkavállalót véleménynyilvánítása miatt szankcióval sújtó munkáltatói intézkedések megítélése során a munkavállalói kötelezettségek mellett vizsgálni kell a véleménynyilvánítás jogának érvényesülését is. Valósnak és okszerűnek ítélte a rendes felmondást abban az esetben, ha a munkavállaló figyelmen kívül hagyva jogos gazdasági érdekeit a nyilvánosság előtt illeti éles kritikával munkáltatóját (Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.119/2013/3.). Ugyanakkor a véleménynyilvánítás jogával él és védelemben részesül, vagyis jogellenes a munkaviszony megszüntetése, ha a munkavállaló közmeghallgatáson szólal fel a munkáltatójának beruházását érintő munkahelyteremtéssel és környezetvédelemmel összefüggő egyes kérdésekben (Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.11.059/2010/8.).

[32] 4. Az Alkotmánybíróság mindezen szempontok mérlegre tétele alapján bontja ki azt az alkotmányjogi mércét, amely az Alaptörvény IX. cikkében oltalmazott nyilvános és közéleti közlések munkaviszonyból fakadó korlátozásának megítélését segítheti.

[33] 4.1. Az Alkotmánybíróság kiindulópontja, hogy jogvita alapjogi érintettségének fennállása esetén a bíróságok a felek autonómiájából fakadó szerződéses szabadság és szabad kötelezettségvállalások tiszteletben tartása mellett ítélkezésük során a munkaviszonyt szabályozó generálklauzulákat az Alaptörvényben elismert jogokra és ezen alapvető jogokból fakadó követelményekre tekintettel kell értelmezzék (vö. jelen határozat Indokolásának IV/1.3. pontjával (Indokolás [20]–[22]), illetve 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]). A felek együttműködési kötelezettségét érvényre juttató, ilyen generálklauzulát fogalmaz meg a korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdésében foglalt, a munkáltató jogos gazdasági érdekének veszélyeztetését tilalmazó magatartási zsinórmérték, amelynek elsődleges célja a munkáltató versenyképességének, valamint jó hírvének megőrzése. Ugyanezt a célt követik a jelenleg hatályos Munkatv. együttműködési kötelezettség körében előírt alapvető szabályai azzal, hogy a jelenleg hatályos Munkatv. 8. § (3) bekezdése már kifejezetten nevesíti a véleménynyilvánítási szabadság korlátozását. Eszerint „a munkavállaló a véleménynyilvánításhoz való jogát a munkáltató jó hírnevét, jogos gazdasági és szervezeti érdekeit súlyosan sértő vagy veszélyeztető módon nem gyakorolhatja”. Ezen kívül a korábban hatályban lévő Munkatv. 103. § (3) bekezdése csakúgy, mint a jelenleg hatályos Munkatv. 8. § (4) bekezdése tilalmazza valamennyi olyan információ közlését, amelyhez a munkavállaló munkakörének ellátása során jutott hozzá, és amelynek közlése a munkáltatóra vagy más személyre nézve hátrányos következménnyel járhat. A munkaviszony illetően általános magatartási kötelezettségei igazolhatják a munkavállaló véleménynyilvánítási szabadságának korlátozását, még abban az esetben is, ha a munkavállaló a munkahelyén és munkaidején kívül él e szabadságával. A munkáltatónak, legyen az üzleti életben működő gazdasági társaság, vagy a civil szférában megjelenő alapítvány, illetve bármely más társadalmi szervezet, jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy munkavállalóinak munkaviszonnyal összefüggő és jogos gazdasági érdekeire, avagy világnézeti meggyőződésére, nyíltan képviselt elveire, értékeire közvetlenül kiható és a nyilvánosság előtt megjelenő közléseit szabályozza. Ezt a felfogást támogatja a jelenleg hatályos Munkatv. 8. § (2) bekezdésében foglalt klauzula is, miszerint „a munkavállaló munkaidején kívül sem tanúsíthat olyan magatartást, amely – különösen a munkavállaló munkakörének jellege, a munkáltató szervezetében elfoglalt helye alapján – közvetlenül és ténylegesen alkalmas munkáltatója jó hírvének, jogos gazdasági érdekének vagy a munkaviszony céljának veszélyeztetésére.” A véleménynyilvánítás szabadsága ennek megfelelően a munka világában erősebb korlátok között érvényesülhet, és nem nyújt védelmet olyan munkavállalói nyilvános közléseknek, amelyek célja pusztán a munkáltató jó hírnevét, üzleti reputációját, kedvező piaci és kereskedelmi megítélését sértő, romboló, illetve a munkáltató képviselőjének magán-, vagy családi életével kapcsolatos bántó vagy sértő kifejezések használata. A szabadság nem terjed ki azon véleményekre sem, amelyeket kifejezetten üzletrontó céllal közölnek, avagy céljuk más egyéb jogsérelem okozása. Ezen kívül a munkavállaló véleménye akkor sem élvez a véleménynyilvánítás szabadságának oltalmát, ha célja munkáltatója által képviselt értékrend, vagy értékalapú meggyőződést megtestesítő politika nyílt bírálata, megkérdőjelezése vagy aláásása. Mindez a munkaviszony alapvető sajátosságának számító úgynevezett „hűség”, illetve titoktartási kötelezettségekből is következik, amelyek alapján a munkavállaló hozzájárul a munkáltató céljainak hatékony eléréséhez. E „hűség” kötelezettség megsértésére irányuló véleménynyilvánítás tehát nyilvánvalóan nem formálhat igényt a munkajog generálklau-

zuláin keresztül érvényesülő alapjogi védelemre sem {vö. jelen határozat Indokolásának IV/2.3. (Indokolás [28]) és 3.1. pontjaival, (Indokolás [30])}.

- [34] 4.2. Ugyanakkor a jogállami demokráciák egyik értelme a véleménynyilvánítás szabadsága. Éppen ezért e joggal élni kívánók szabadsága még a munka világában is csak az Alaptörvény értékrendjére figyelemmel, annak védelme mellett korlátozható az alapjogok korlátozásakor irányadó szükségesség és arányosság tesztje alapján. A munkaügyi jogvitákban eljáró bíróságoknak tehát elsődlegesen azonosítaniuk kell az adott ügy véleménynyilvánítási szabadságának vonatkozásait és a munkaviszonyra irányadó magatartási zsinórmértéket az alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük. E körben figyelemmel kell lenniük arra is, hogy az alapvető jogok munkaviszonyból fakadó korlátozására is az elérni kívánt céllal arányosan nyílik lehetőség, mely megköveteli a korlátozással elérni kívánt cél és az alapjogi korlátozás súlyának mérlegelését. Minél erősebb érvek szólnak egy alapjog védelme mellett, annál szigorúbban szükséges eljárni annak korlátozásakor {lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [45] és 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [22]}. Ezt az értelmezést támogatja a jelenleg hatályos Munkatv. 9. § (2) bekezdésében megfogalmazott jogkorlátozási klauzula is. Eszerint a munkavállaló véleménynyilvánítási joga akkor korlátozható, ha a korlátozás a munkaviszony rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges és a cél elérésével arányos. E klauzula alkalmazása akkor felel meg az Alaptörvény értékrendszerének, ha érvényre juttatja az Alkotmánybíróság gyakorlatában a véleményszabadság korlátozására irányadó különös szempontokat is. Így egy-egy vélemény alapjogi védettségének megítélése során értékelni kell a szóban forgó közlés közéleti és szakmai kötődését (1), a közlés ténybeli kötődést, illetve értékítélet jellegét (2) azt, hogy a közlés okozott-e hátrányt, vagy kedvezőtlenül hatott-e a munkáltató megítélésére (3), a véleményszabadságával élő jóhiszeműségét (4), illetve mindehhez képest a véleménynyilvánítás miatt alkalmazott munkáltatói intézkedés súlyát (5) {vö. jelen határozat Indokolásának IV/2.3. pontjával, (Indokolás [28])}.

V.

- [35] 1. Az Alkotmánybíróság ezek után a felvázolt alkotmányjogi mércéből kiindulva az egyedi ügygel összefüggésben értékeli, hogy a bíróság jogértelmezése összhangban áll-e az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleményszabadságból fakadó követelményrendszerrel.
- [36] 1.1. A bírói döntés alapját jelentő eljárásban megállapított tényállás szerint a munkáltató azért szüntette meg az indítványozó munkaviszonyát, mert humánerőforrás szakértőként szerepelt egy szakmai vita és tudásforumot kínáló internetes portálon, illetőleg az ott megjelenő írásaiban a munkakörével egyező kérdéseket tárgyalt. A munkáltatói rendes felmondás szerint az indítványozó e munkahelyen kívüli tevékenysége veszélyeztette a munkáltató jogos gazdasági érdekeit. Így az indítványozó munkája során olyan információk birtokába jut, amelyek megőrzéséhez munkáltatójának kiemelt érdeke fűződik, vagyis az indítványozó magatartása veszélyeztette jogos gazdasági érdekeit. A Kúria alkotmányjogi panaszban kifogásolt döntésének indokai szerint az indítványozó azért sodorta veszélybe munkáltatója jogos gazdasági érdekeit, mert munkaköre és a kifogásolt tevékenység közötti hasonlóság egyértelműen megállapítható, így az indítványozó magatartása alkalmas volt az üzleti vagy egyéb titok nyilvánosságra hozatalára. A Kúria ezen kívül indokai között hivatkozott arra is, hogy az indítványozó a munkáltatónál szerzett szakmai ismereteit, tapasztalatait és tudását kívánta felhasználni, megosztani. Ez a magatartás pedig a Kúria álláspontja szerint sérti a korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdésében foglalt zsinórmértéket, illetve a munkáltatónál érvényben lévő etikai kódex ehhez hasonló, általános szabályát (lásd: a Kúria Mfv.I.10.655/2013/6. sorszámú ítélete ítéletének 7–8. oldalait).
- [37] 1.2. Az indítványozó a bírói döntéssel szemben azért terjesztett elő alkotmányjogi panaszt, mert álláspontja szerint az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleményszabadságával élt, amikor publikált egy internetes szakmai fórumon. A munkaügyi jogvitában eljáró legfőbb bírói fórum döntése pedig azért sért alkotmányos alapjogot, mert a véleménynyilvánítási szabadságát egyáltalán nem értékelte.
- [38] 2. Az Alkotmánybíróság a korábban felvázoltak értelmében a jelen alkotmányjogi panasz alapján elsődlegesen azt vizsgálja, hogy a szóban forgó tevékenység és közlés élvezheti-e az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének védelmét, vagyis másként fogalmazva a jogvitában fennáll-e alapjogi érintettség. Az Alkotmánybíróság követ-

kezetes gyakorlata szerint ehhez szükséges vizsgálni a vélemény közéleti jellegét és közéleti kötődését, vagyis azt, hogy a közügyek vitatásához tartozhat-e. Ennek során kell értékelni a közlés megjelenésének *módját, körülményeit* és a vélemény *tárgyát, kontextusát*, a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve további szempontként a közlés *tartalmát, stílusát*, a közlés *aktualitását*, valamint *célját* {vö. jelen határozat Indokolásának IV/2.3. pontjával (Indokolás [28]) és 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}.

- [39] Az Alkotmánybíróság kiindulópontját e körben az ügyben eljáró bíróságok ténymegállapítása jelenti, mert következetes gyakorlata szerint az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja, többek között, a jogalkalmazói és bírói bizonyítékértékelés eredményeként megállapított tényállás helytállóságát {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], legutóbb megerősítette: 3027/2017. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [13]}. A jogvita során megállapított tényállás az indítványozó munkaköre és a szóban forgó internetes honlap témája között lényeges hasonlóságok fedezhetőek fel, mert mindkettő a humánerőforrás gazdálkodással függ össze. Az internetes portálon kizárólag a humánerőforrás területén közöl írásokat, valamint ilyen témában szakmai előadások és rendezvények szervezésén keresztül kínál „tudásmegosztó” szakmai vitafórumot (lásd: Fővárosi Munkaügyi Bíróság 33.M.1176/2011/11. sorszámú ítélet 3. oldalát, illetve a Fővárosi Törvényszék 59.Mf.638426/2012/6. sorszámú közbenső ítéletének 6. oldalát). Szintén egyértelmű hasonlóság és ezen kívül időbeli egybeesés lelhető fel a munkáltatónál a jogvitában érintett időszakban zajló javadalmazási rendszer megújítása és az internetes honlapon közzétett írások témái között (lásd: Fővárosi Törvényszék 59.Mf.638426/2012/6. sorszámú közbenső ítéletének 2. és 7. oldalait, valamint a Kúria Mfv.I.10.655/2013/6. sorszámú ítéletének 7. oldalát).
- [40] Az munkaügyi jogvita során megállapított ilyen tényállás alapján az Alkotmánybíróság úgy értékeli, hogy a szóban forgó tevékenység a *tárgyát* tekintve kizárólag humánerőforrás gazdálkodáshoz kapcsolódó, vagyis egy meghatározott szakmához tartozó kérdéseket, szakmabéli közönségnek címezve tárgyal. Az internetes portál és az ott megjelenő írások kifejezett *célja* a „tudásmegosztás”, amellyel szintén egy szűkebb szakmai kört, nevezetesen a versenyző vállalatok humánerőforrás szakembereit törekszik megszólítani. A tevékenység *kontextusa* is ehhez a szakmaisághoz igazodik, minthogy az internetes portálon kizárólag ilyen jellegű írások jelennek meg és ilyen jellegű előadásokat, beszélgetéseket hirdetnek meg. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság úgy ítéli meg, hogy a munkaügyi jogvita alapját jelentő tevékenység, vagyis az internetes portál tartalma és az ott közzétett írások döntő részükben szakmai jellegűek és nem mutatnak olyan közéleti kötődést, amely ezt a tevékenységet egyértelműen a közügyek szabad vitatásának körébe sorolja. Ebből következően a munkaügyi jogvita alapját jelentő tevékenység és ennek részeként megjelent írások esznek az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált véleménynyilvánítási szabadságból fakadó alapjogi védelemtől (jelen határozat Indokolásának IV/2.3. pontja, Indokolás [28]). Mivel a szóban forgó tevékenység nem élvez a véleménynyilvánítás alapjogi védelmét, így esetleges korlátozása sem mérlegelhető a munkáltatót védő jogos gazdasági érdek veszélyeztetési tilalmát kimondó munkajogi zsinórmércével szemben {jelen határozat Indokolásának IV/4.1.–4.2. pontjai (Indokolás [33]–[34])}. Ennek megfelelően jelen ügyben az Alkotmánybíróság a felhívott alapjog és a munkaügyi jogvitában alkalmazott zsinórmérce érdemi összefüggésének hiánya miatt dönt az alkotmányjogi panasz elutasításáról.

VI.

- [41] Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján, az ügy elvi jelentőségére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2017. június 26.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [42] Támogatom a határozatot, de az indokolást illetően nem értek egyet azzal, hogy nem tesz világos különbséget az alapjogokat illetően az állam és egyén közötti viszonyokban érvényesülésük, illetve a magánfelek egymás közötti viszonyaiban érvényesülésük között.
- [43] Az alkotmányos alapjogok az európai történelem folyamán az 1700-as évek végétől az egyes egyéneket és a magánszférájukat védtek az állammal szemben. A demokratikus törvényhozásra alapuló modern államok így bár az egyszerű jogot szabadon változtathatják, de ha alapjogról van szó, és ez az állam és magánegyen viszonyában merül fel, akkor ennek szabályozása fölé alkotmánybírói ellenőrzés lép be, legalábbis ahol létezik az alkotmánybíráskodás. E szűk, de fontos körben tehát a demokratikus törvényhozás szabályozás szabadsága megszűnik, és az alkotmánybírói ellenőrzés alá vonja a törvényhozást. Ezt a demokrácia-korlátozó lehetőséget mint kivételt az egyes egyének és a magánszféra állammal szembeni autonómiája igazolja. Ha azonban az alapjogokat az egyes magánegyenek egymás közötti viszonyaira is kiterjesztjük, akkor a demokratikus törvényhozás lényegében teljes mértékben az alkotmánybírói ellenőrzése alá kerül. Ekkor azonban felmerül a rendszer lényegi jellemzőjét jelentő demokratikus felhatalmazás elenyészése, és a politikai demokrácia komponensének tendenciaszerű kiüresedése.
- [44] Ez a megfontolás azt követeli meg, hogy ne fogadjuk el az alapjogok vertikális hatályán túl a horizontális – magánegyenek viszonyában való – hatását. Azonban szűk mezsgyén előrehaladva elfogadható, hogy egy-egy alapjog esetében, ha közéleti irányultság, érintettség hatja át a máskülönben magánegyenek, magánszervezetek közötti viszonyt, akkor ezen áthatás egy foka után elismerjük kivételesen a horizontális irányú hatást is. A jelen esetben így a véleménynyilvánítási szabadság eredetileg állammal szembeni védelmet jelentő jogát a kifejtett vélemény közéleti irányultsága hiányában nem lett volna indokolt elismerni, és ezért lehetett egyet- érteni a határozat elutasítást tartalmazó rendelkező részével. Ám az indokolás IV. részének 1.1. pontjában tett kijelentések (Indokolás [17]–[18]) az alapjogok magánfelek közötti érvényesülésének általános jellegéről elfogadhatatlan érvelést jelent számomra, és amennyiben ez alapján születik meg a jövőben egy többségi döntés, azt szavazatommal sem tudom majd támogatni. A jelen esetben ennek nem volt érdemi kihatása a döntésre, így az elvi szembenállásom jelzése mellett meg tudtam szavazni a határozatot.

Budapest, 2017. június 26.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [45] Nem értek egyet az indítvány elutasításával; álláspontom szerint a Kúria ítéletét az Alkotmánybírósnak meg kellett volna semmisítenie, az alábbiak miatt.
- [46] Nem értek egyet azzal, hogy a határozat az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadságának védelmét a közéleti kérdések vitatására szűkíti le és csak a vélemény közérdekű jellege esetére tartja biztosíthatónak az alkotmánybírói védelmet. Nézetem szerint a véleménynyilvánítás szabadsága mindenféle véleményre – ideértve a szakmai véleményt is – egységesen vonatkozó szabadság.
- [47] A véleménynyilvánítás szabadságát érintő ügyekben álláspontom szerint a szakjogi és az alkotmányossági kérdések jellemzően nem választhatóak el, ezért az Alkotmánybírói eljárása során nem mellőzheti a bíróságok által megállapított tényállás konkrét vizsgálatát és elemzését. A véleménynyilvánítási szabadság érvényesülésének vagy sérelmének kérdését csak ennek a vizsgálatnak az eredményétől függően lehet elbírálni.

[48] A jelen ügyben a Kúria ítéletének az indokolása álláspontom szerint nem támasztja alá az indítványozó keresetének az elutasítását. Az ítélet nem tartalmaz konkrét, részleteiben is kibontott érvelést az indítványozó munkavállalói kötelezettségének megsértését illetően, e nélkül pedig nem fogadható el a véleménynyilvánítás szabadságának az ügyben értelmezett korlátozása. Ezért a Kúria ítélete álláspontom szerint sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt alapvető jogot, így azt az Alkotmánybíróságnak – az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján – meg kellett volna semmisítenie.

Budapest, 2017. június 26.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [49] Jelen ügy megítélésének a tétje a véleménynyilvánítás szabadságának munkajogi jogviszonyok világában való értelmezése, elhelyezése volt. Azt kellett a testületnek meghatároznia, hogy milyen munkaviszonyból keletkező korlátai vannak a munkavállaló által nyilvános fórumokon megjelenő közléseknek. Az Alkotmánybíróság azzal az indoklással utasította el a Kúria Mfv.I.10.655/2013/6. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt, hogy nincs érdemi összefüggés az indítványozó által, panaszban megjelölt alapjog [vagyis az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított véleménynyilvánítás szabadsága] és a munkaügyi jogvitában alkalmazott korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdése között. Ezzel nem értek egyet, ezért sem a határozat rendelkező részét, sem pedig indokolását nem támogatam.
- [50] A munkáltató azért szüntette meg munkavállalói jogviszonyát, mert a munkavállaló (indítványozó) által megjelentett blogbejegyzések veszélybe sodorták a munkáltató gazdasági érdekeit, magatartása alkalmas lehetett a munkáltató üzleti, vagy egyéb titkának nyilvánosságra hozatalára. Erről a publikációs tevékenységről állapította meg a Kúria fenti ítéletében, hogy a korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdésében foglaltakkal ellentétes. Az Alaptörvény 28. cikke a következő kötelezettséget rója a bíróságokra: „[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik”. Ennek alapján a Kúriának 1. fel kellett volna ismernie az ügy alapjogi (véleménynyilvánítás szabadsága) érintettségét; 2. a korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdését az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével összefüggésben kellett volna értelmeznie. E kötelezettségét a Kúria elmulasztotta, ítélete meg sem említi az ügy alapjogi érintettségét. Az ügyben eljáró bíróságoknak vizsgálniuk kellett volna a megjelent/publikált vélemény közéleti jellegét, a megjelenés módjára, körülményeire, tárgyára kontextusára kiterjedően. Ezt követően értékelniük kellett volna a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}.
- [51] E vizsgálat elmaradása miatt az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie az alkotmányjogi panaszszal támadott kúriai ítéletet, a Munkatv. 3. § (5) bekezdésének (szűkítő) értelmezése ugyanis ahhoz vezetett, hogy a véleményszabadság alkotmányjogi oltalmát élvező nyilvános, közéleti jellegű szakmai párbeszéd a munkaügyi jogvitákban elveszíti a bírói alapjogvédelmet. A Kúria ítélete szerint ugyanis (8. oldal második bekezdés) minden olyan tevékenység, amely az üzleti vagy más titok nyilvánosságra hozatalára alkalmas lehet, veszélyeztetheti a munkáltató jogos gazdasági érdekeit. Ennek pontos megítéléséhez lett volna szükség az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének alapügyben való értelmezésére, bevonására, így lehetett volna biztosítani az összhangot a munkáltató „jogos gazdasági érdekvédelme” és a munkavállaló véleménynyilvánítási szabadsága között.
- [52] A „hűség kötelezettség” a Kúria jogértelmezésében felülkerekedett a munkavállaló alapjogának védelmén, amely megközelítést az Alkotmánybíróság sem terelte vissza többségi döntésében az Alaptörvény keretébe. A határozat indokolása szerint azért nincs összefüggés az alapul fekvő ügy és az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése között, mert a munkavállaló által közzétett írás (internetes blog bejegyzés) szakmai jellegű volt, így nem bizonyított közéleti kötődése. Az indokolás szerint a munkajogi jogviszonyt érintő írások (a munkaviszonyt is érintő véleményközlés) „elesnek az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált véleménynyilvánítási szabadságból fakadó alapjogi védelemtől”. Ezek alapján az Alkotmánybíróság csupán azért zárta ki a munkavállaló alapjogi védeltségét, mert a publikáció tárgya – a Kúria megállapítása szerint – azonos a munkaviszonnyal érintett munkavállalói szaktudással. Álláspontom szerint a munkaviszonnyal összefüggő szakismeretek közlése,

közzététele, szaktudás megosztása nem jelentheti automatikusan az alapjogi védelem kizárását, ráadásul úgy, hogy az Alkotmánybíróság osztotta a Kúria azon felfogását, miszerint a munkáltató törvényben (a korábban hatályban lévő Munkatv.) biztosított gazdasági érdekében kizárt a munkavállaló alapjogi védelme. Mindezt olyan munkáltató vonatkozásában, védelmében állapította meg az Alkotmánybíróság, amely tulajdonosi struktúrájában az államháztartás részét képező tulajdonos is létezik. Annak vizsgálata nélkül, hogy fennállt-e a munkavállalóra vonatkozó titok vagy információ közreadásának valós esélye, a munkáltató véleménynyilvánításhoz fűződő joga nem korlátozható. Ha a korlátozáshoz elegendő lenne a publikáció tárgyának és a munkavállaló munkaviszonnyal összefüggő szaktudásának azonossága, alig maradna megjelentetésre alkalmas szakcikk vagy egyéb tájékoztatás, ennek köszönhetően pedig a szakmai párbeszéd a munkáltatói érdekek mentén lennének „cenzúrázva”.

- [53] Anélkül, hogy bizonyítékértékelési kérdésben állást foglalt volna, az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna állapítania, hogy a Kúria a korábban hatályban lévő Munkatv. 3. § (5) bekezdéséhez fűzött értelmezése nem áll összhangban az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánításhoz fűződő joggal és ezért alaptörvény-ellenes.

Budapest, 2017. június 26.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/523/2015.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2017. évi 105. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 15/2017. (VI. 30.) AB HATÁROZATA

a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény 6. § (1) bekezdésével kapcsolatos alkotmányos követelmény megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Juhász Imre és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Salamon László* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság hivatalból eljárva megállapítja, hogy a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény 6. § (1) bekezdése értelmezésekor az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből és a XXIII. cikk (7) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény, hogy a népszavazási kérdést személyesen a szervező képviselőjére jogosult személy is benyújthatja.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Knk.IV.37.721/2015/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Lukács Zoltán Géza (a továbbiakban: indítványozó) – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján – a Kúria Knk.IV.37.721/2015/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] Az ügy előzménye, hogy a Nemzeti Választási Bizottság (a továbbiakban: NVB) 2015. április 21-i ülésén meghozott 78/2015. NVB határozatban (a továbbiakban: NVBh1.) megtagadta a Magyar Munkáspárt képviselője, dr. Thürmer Gyula által benyújtott „Egyetért Ön azzal, hogy az Alaptörvény biztosítsa a vasárnapi pihenőnaphoz való jogot?” kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív hitelesítését. Az NVBh1. ellen bírósági felülvizsgálat iránti kérelem került benyújtásra; a Kúria Knk.IV.37.435/2015/4. számú, 2015. június 30-án meghozott végzésében az NVBh1.-et helybenhagyta. A Kúria végzését a meghozatala napján futár útján kézbesítette a Nemzeti Választási Irodának (a továbbiakban: NVI) és az NVB-nek, és az NVI azt a választas.hu oldalon 2015. június 30-án 16 óra 5 perckor közzétette. A Kúria hivatkozott döntését saját honlapján a meghozatal napján, 18 óra 11 perckor tette közzé.
- [3] Az indítványozó – dr. Litresits András, az NVB Magyar Szocialista Párt által megbízott tagjának kézbesítése által – 2015. június 30-án 16 óra 15 perckor aláírásgyűjtő ívet nyújtott be az NVB-hez a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 3. § (1) bekezdése szerinti hitelesítés céljából. Az aláírásgyűjtő íven az alábbi kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés semmisítse meg a kiskereskedelmi szektorban történő vasárnapi munkavégzés tilalmáról szóló 2014. évi CII. törvényt?”.
- [4] Az NVI elnöke az Nsztv. 10. §-ában rögzített hatáskörében eljárva a 2015. július 5-én kelt, 27/2015. Nsz. számú határozatában (a továbbiakban: NVIh.) a népszavazásra javasolt kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ívet elutasította és nem terjesztette az NVB elé. A határozat szerint a benyújtott népszavazási kezdeményezés azonos tárgyú az NVBh1.-gyel elbírált kezdeményezéssel. Az NVI elnökének álláspontja szerint a kérdés hitelesítését megtagadó döntés jogerőre emelkedésének időpontja – amennyiben az NVB határozata a Kúria döntése által válik jogerőssé – a Kúria döntésének hivatalos honlapján – www.kuria-birosag.hu – való közzététele. Mindezek alapján az NVI elnöke megállapította, hogy a 2015. június 30-án 16 óra 15 perckor benyújtott népszavazási kezde-

ményezés az NVBh1.-gyel elbírált népszavazási kérdés jogerőre emelkedését megelőzően került benyújtásra, így az az Nsztv. 8. § (1) bekezdés b) pontjába ütközött {e rendelkezés szerint „[a] kérdés benyújtását követően nem nyújtható be azonos tárgyú kérdés [...] a kérdés hitelesítését megtagadó döntés jogerőre emelkedéséig”}. Az NVI elnöke a leírtakon túl a kezdeményezés benyújtásának körülményeit is rögzítette és értékelte határozatában: egyrészt, azt nem a magánszemély szervező, hanem az NVB egyik megbízott tagja kézbesítette személyesen, de a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:15. §-a szerinti meghatalmazást nem mutatott be, illetve semmilyen egyéb módon nem igazolta azt, hogy jogosult a szervező nevében és helyett eljárni; másrészt, a kezdeményezéssel egy másik magánszemély, Wodicska Zoltán által benyújtott kezdeményezést („Egyetért ön azzal, hogy mindenki számára pihenőnap legyen a vasárnap és az üzletek zárva tartanak?”) csak azért volt lehetséges megelőzni, hogy NVB tagként névre szóló belépőkártyával rendelkezett az NVI székházába.

- [5] Az Nsztv. 10. § (2) bekezdése rögzíti, hogy „[a] Nemzeti Választási Iroda elnökének határozata ellen jogorvoslatnak helye nincs, de a szervező a kérdést ismételten benyújthatja”. Az indítványozó a fenti jogszabályi rendelkezésre hivatkozva 2015. július 7-én személyesen eljárva ismételten benyújtotta az „Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés semmisítse meg a kiskereskedelmi szektorban történő vasárnapi munkavégzés tilalmáról szóló 2014. évi CII. törvényt?” kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ívet.
- [6] Az NVB 123/2015. számú határozatában (a továbbiakban: NVBh2.) az aláírásgyűjtő ív hitelesítését megtagadta, elsősorban azon az alapon, hogy a kezdeményezés az Nsztv. 8. § (1) bekezdés b) pontjába ütközik. Az NVB az NVIh.-ban elfoglalt jogi érveléssel ellentétben úgy ítélte meg, hogy az NVBh1.-gyel elbíralt népszavazási kérdés tárgyköre tekintetében a párhuzamossági moratórium megszűnésének időpontja a Kúria végzésének a népszavazás kezdeményezésére jogosultak tekintetében hiteles közzétételként tekinthető első időpont, vagyis a valasztas.hu oldalon való közzététel időpontja, nem pedig a Kúria honlapján való közzétételé. Az előbbi időpontot követően elsőként Wodicska Zoltán, ezt követően dr. Litresits András érkezett az NVI székházába, de az NVI elsőként a Lukács Zoltán Géza szervező által népszavazásra javasolt kérdést érkezett, mivel dr. Litresits András bizottsági tagságából kifolyólag belépőkártyával rendelkezett, így hamarabb tudta átadni az NVI illetékes munkatársainak az általa kézbesített népszavazási kezdeményezést, mint Wodicska Zoltán, aki mindeközben a beléptetéshez szükséges adminisztrációs kötelezettségének tett eleget. Az Nsztv. 6. § (2) bekezdése szerint, a népszavazási kezdeményezés benyújtása időpontjának a kérdés NVI-hoz történő érkezéséhez számít. Az NVB ezzel ellentétben – mivel álláspontja szerint a Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontjával és a 14. § (1) bekezdésében foglalt pártatlanság elvével ellentétes magatartásnak minősül az, hogy az NVB tagja egy szervező népszavazásra javasolt kérdése „kézbesítőjeként” jár el a NVI-ben és ennek alkalmával a bizottsági tagságából eredő többletjogosítványát használja – a jelen eljárásban vizsgált népszavazási kérdés benyújtása időpontjának a székházba való érkezést tekintette. Ezt az időpontot figyelembe véve pedig – az NVBh2. szerint – Wodicska Zoltán kezdeményezésének benyújtása megelőzte az indítványozó kezdeményezésének benyújtását, ezért az utóbbira nézve már fennállt a párhuzamossági moratórium.
- [7] Az indítványozó az NVBh2. felülvizsgálatát kérte a Kúriától, amely azt – az indokolás megváltoztatása mellett – helyben hagyta. A Kúria végzése az Nsztv. 6. § (1) bekezdésébe foglalt, a népszavazási kérdés személyes vagy postai úton történő benyújtására vonatkozó szabályt kógens rendelkezésként értelmezte. Ezen túlmenően a Kúria úgy foglalt állást, hogy a 2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról (a továbbiakban: Ve.) 2. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási alapelvek a népszavazási eljárásban is kizárják, hogy a döntések meghozatalában szavazati joggal rendelkező NVB tagok olyan eljárási cselekményekben vegyenek részt – például mások népszavazási kezdeményezésének kézbesítésében közreműködjenek –, amelyek törvényességének elbírálásában is döntés-alakító szerepük van. A Kúria a kifejtett indokok alapján úgy ítélte meg, hogy az indítványozó a „képviselőként” eljáró NVB-tag révén nem juttathatott el az NVI részére olyan kezdeményezést, amelyet az NVB-nek a kérdés hitelesíthetősége szempontjából vizsgálnia kellett volna.
- [8] 2. Az indítványozó a Kúria fenti végzésével összefüggésben fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz.
- [9] 2.1. Az indítvány az alábbi határozott kérelmet tartalmazza.
- [10] Az indítvány megjelöli az Abtv. 27. §-át, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, valamint az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont].

- [11] Az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényege: a népszavazási kérdés meghatalmazott általi személyes benyújtásának kizárása „kiüresítette” a népszavazáshoz való jogot, azáltal, hogy elvonta az indítványozó országos népszavazás kezdeményezéséhez fűződő jogát [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont].
- [12] A vizsgálandó bírói döntés: Kúria Knk.IV.37.721/2015/2. számú végzése [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont].
- [13] Az indítvány szerint az Alaptörvény megsértett rendelkezései: XXIII. cikk (7) bekezdés, I. cikk (3) bekezdés [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont].
- [14] Az indítvány indokolása arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével: az Nsztv. vonatkozó rendelkezését [6. § (1) bekezdés] a bíróság akként értelmezte, hogy a népszavazási kezdeményezés személyes benyújtása kizárja annak meghatalmazott általi benyújtását. Ez az értelmezés – ellentétesen az NVI és az NVB joggyakorlatával, valamint a 2/2015. NVB iránymutatás 2. pontjában foglaltakkal – a népszavazáshoz való jog gyakorlásával összefüggésben olyan szigorú előfeltételt állít, ami aránytalan alapjog-korlátozást tesz lehetővé [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont].
- [15] Az indítványozó kifejezetten kéri a támadott bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [16] 2.2. Az indítvány megjelöli az indítványozó nevét és lakóhelyét; az indítványozó nyilatkozott arról, hogy saját adatainak nyilvánosságához hozzájárul. [Abtv. 52. § (5) bekezdés].
- [17] Az indítvány mellékleteként megküldte az indítványozó az Alkotmánybíróság részére azokat a dokumentumokat, amelyek az indítványban foglaltakat igazolják: a NVIh.-t, a NVBh2.-t, a Kúria Knk.IV.37.721/2015/2. számú végzését [Abtv. 52. § (6) bekezdés].

II.

- [18] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„8. cikk (1) Legalább kétszázezer választópolgár kezdeményezésére az Országgyűlés országos népszavazást rendel el. A köztársasági elnök, a Kormány vagy százezer választópolgár kezdeményezésére az Országgyűlés országos népszavazást rendelhet el. Az érvényes és eredményes népszavazáson hozott döntés az Országgyűlésre kötelező.”

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„XXIII. cikk (7) Mindenkinek joga van országos népszavazáson részt venni, aki az országgyűlési képviselők választásán választó. Mindenkinek joga van helyi népszavazáson részt venni, aki a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választó.”

- [19] 2. A Nsztv.-nek az indítványozó szerint a bíróság által alaptörvény-ellenesen értelmezett rendelkezése:

„6. § (1) A kérdést személyesen vagy postai úton lehet benyújtani.”

III.

- [20] 1. Az Abtv. 56. § (1) és (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [21] A sérelmezett döntést a Kúria 2015. október 20-án hozta meg, az indítványozó indítványát pedig 2015. október 22-én, tehát a törvényi határidőn belül nyújtotta be a Kúria útján az Alkotmánybíróságra [Abtv. 30. § (1) bekezdés].
- [22] A támadott bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság még nem döntött.

- [23] Az indítványozó érintettnek minősül, mivel az állított sérelem a saját népszavazási kezdeményezése ügyében az NVB aláírásgyűjtő ív hitelesítését megtagadó határozata az ő kérelme alapján indult eljárásban hozott bírói döntés következménye. Az NVBh2.-t helybenhagyó Kúriai döntés az ügy érdemében hozott döntésnek minősül. Az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának [XXIII. cikk (7) bekezdés] sérelmére hivatkozik [Abtv. 27. § a) pont].
- [24] Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, a támadott bírói döntés kifejezetten rögzíti, hogy a végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye [Abtv. 27. § b) pont].
- [25] Az indítványban állított alaptörvény-ellenesség alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek minősül: az Alkotmánybíróságnak azt kell megítélnie, hogy szükségtelenül, illetve aránytalanul korlátozza-e a népszavazás kezdeményezéséhez való jogot az a(z) – NVI és NVB eddigi joggyakorlatától eltérő – bírói törvényértelmezés, amely szerint a népszavazási kezdeményezést csak a népszavazás szervezője nyújthatja be személyesen (s a kezdeményezésnek képviselő, illetve meghatalmazott útján történő személyes előterjesztése kizárt) [Abtv. 29. §].
- [26] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt befogadta.
- [27] 2. Az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálata során észlelte, hogy 2016. április 16-án hatálybalépett a kiskereskedelmi szektorban történő vasárnapi munkavégzésre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2016. évi XXIII. törvény, amelynek 4. § a) pontja hatályon kívül helyezte a kiskereskedelmi szektorban történő vasárnapi munkavégzés tilalmáról szóló 2014. évi CII. törvényt.
- [28] Az Abtv. 59. §-a szerint az Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti. Az indítvány okafogottá válásának egyes indokait az Ügyrend 67. § (2) bekezdése tartalmazza. Ennek a)–d) pontja a jelen ügyben egyértelműen nem alkalmazható. Az e) pont szerint okafogottá válik az indítvány akkor is, ha „az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná vált”.
- [29] A jelen alkotmányjogi panasz tárgya annak a kérdésnek az eldöntése, hogy összhangban van-e az Alaptörvényvel az Nsztv. 6. § (1) bekezdésének az az értelmezése, amely szerint a népszavazási kezdeményezést csak a népszavazás szervezője nyújthatja be személyesen (viszont a kezdeményezésnek képviselő, illetve meghatalmazott útján történő személyes előterjesztése kizárt). Az Alkotmánybíróság eljárásában eldöntendő kérdés tehát egy a népszavazás kezdeményezésének módjával összefüggő elvi alkotmányjogi kérdés, amely egyrészt túlmutat a konkrét alapeljáráson, mivel más ügyekben felmerült és fel is merülhet még, másrészt független is attól a jogalkotási tárgytól, amelyre a népszavazási kezdeményezés irányult.
- [30] Az Alkotmánybíróság számos olyan ügyben is érdemben elbíráltta – tehát nem minősítette okafogottá – az indítványt, amelyben az indítványozó jogséremlének reparálására az időmúlásra tekintettel már nem kerülhetett sor, mindazonáltal a döntés megsemmisítése az Alkotmánybíróság szerint az adott ügyben morális elégtételt jelenthetett a jogséremltet szenvedetteknek, az alkotmánybírósági határozatban ismertetett szempontok pedig iránymutatóul szolgálhattak a jövőbeli hasonló jogvitákban eljáró bíróságok számára [vö. 14/2016. (VII. 18.) AB határozat; 30/2015. (X. 15.) AB határozat; 24/2015. (VII. 7.) AB határozat; 3/2013. (II. 14.) AB határozat].
- [31] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt nem találta okafogottnak és lefolytatta az eljárást.

IV.

- [32] Az Alkotmánybíróság – a jelen ügyben eldöntendő kérdésnek a releváns alkotmányos kontextusban történő elbírálása érdekében – elsőként áttekintette országos népszavazás eljárásban történő jogalkalmazásnak (illetve az erre vonatkozó szabályozásnak) az Alaptörvény 8. cikkének tételes rendelkezéseiből következő, valamint a népszavazáson való részvétel jogának az Alaptörvény hatálybalépését követő eddigi alkotmánybírósági joggyakorlatban megszilárdult kereteit.
- [33] Az Alaptörvény B) cikk (4) bekezdése szerinti közvetlen hatalomgyakorlás alapvető formája az Alaptörvényben szabályozott országos népszavazás intézménye.
- [34] Az országos népszavazás alkalmával a választópolgárok szavazatukban egy kérdésre adott válaszukkal [8. cikk (4) bekezdés] hoznak közhatalmi döntést.
- [35] Az országos népszavazás tárgyát tekintve az Alaptörvény két kifejezett korlátot állít. Az egyik korlát az, hogy országos népszavazás tárgya csak az Országgyűlés feladat- és hatáskörébe tartozó kérdés lehet [8. cikk (2) be-

kezdés]; ami értelemszerűen összefügg azzal a szabállyal, hogy az országos népszavazás eredménye adott esetben az Országgyűlésre lesz kötelező [8. cikk (1) bekezdés], az Országgyűlés pedig döntésével (akár törvényalkotással, akár határozathozatallal) nem vonhatja el más szerv Alaptörvényben biztosított kizárólagos hatáskörét. A másik kifejezett korlát pedig az, hogy az Alaptörvény az Országgyűlés hatáskörén belül is meghatároz tételesen olyan tárgyköröket, amelyekben nem lehet országos népszavazást tartani [8. cikk (3) bekezdés], ezek az ún. „tiltott” népszavazási tárgykörök {vö. 2/2012. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [38]}.

- [36] Az Alaptörvény nem határozza meg a kezdeményezés lehetséges célját és a kérdés formáját. A kezdeményezés irányulhat törvény módosítására, hatályon kívül helyezésére, illetve teljesen új törvény elfogadására vagy más országgyűlési döntésre is; a kérdés elvileg akár tartalmi leírással, konkrét rendelkezés megszövegezésével, jogszabályra vagy törvényjavaslatra történő utalással is megfogalmazható.
- [37] Az Alaptörvény két típusú – kötelezően és mérlegelés alapján elrendelt – országos népszavazást tesz lehetővé. Legalább kétszáz ezer választópolgár kezdeményezésére az Országgyűlés országos népszavazást rendel el; a köztársasági elnök, a Kormány vagy százezer választópolgár kezdeményezésére pedig az Országgyűlés országos népszavazást rendelhet el [8. cikk (1) bekezdés]. Mindkét típusú népszavazáson mindenkinek alapvető joga van részt venni, aki az országgyűlési képviselők választásán választó [XXIII. cikk (7) bekezdés]. „[A]z Alaptörvény a választókat azzal az alanyi joggal ruházza fel, hogy a népszavazás útján történő hatalomgyakorlásra [Alaptörvény B] cikk (3)–(4) bekezdés] irányuló eljárási folyamatot megindítsák, azt akarattal befolyásolják, lehetővé téve, hogy az eljárás – az előírt feltételek teljesítése esetén – eljuthasson a kezdeményezéstől a népszavazás megtartásáig. Ennek értelmében az Alaptörvény XXIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jog a választók számára biztosított alanyi jogként kiterjed a népszavazás kezdeményezésére, támogatására [...], illetve nyilvánvalóan a szavazásban való részvételre is. Az országos népszavazáson való részvételre vonatkozó jog értelmezése ilyen módon összhangban áll az Alaptörvény 8. cikk (1) bekezdésével, ami bár közvetlenül az Országgyűlés kötelezettségét szabályozza, de közvetve a választók országos népszavazás kezdeményezéséhez való jogát is magában foglalja, hiszen ennek gyakorlásától teszi függővé az adott rendelkezés a népszavazás kötelező elrendelését: «[I]legalább kétszáz ezer választópolgár kezdeményezésére az Országgyűlés országos népszavazást rendel el» [31/2013. (X. 28.) AB határozat, Indokolás [29]].
- [38] Ha tehát egy kérdésben legalább kétszáz ezer választópolgár népszavazást tartását kezdeményezi, akkor azt el kell rendelni. Ez a kötelezettség azonban csak az Alaptörvény által meghatározott hivatkozott, a népszavazási kérdés tárgyára vonatkozó korlátok (országgyűlési hatáskör, nem tiltott tárgykör) között érvényesítendő. A népszavazás kezdeményezésének, elrendelésének és megtartásának részletes eljárását az Alaptörvény 8. cikke nem határozza meg. Ezeknek a törvényi szabályoknak a megalkotása az Országgyűlés feladata. A kezdeményezéstől a népszavazás megtartásáig terjedő eljárási folyamatára vonatkozó, a törvényhozó által esetlegesen meghatározott további feltételeknek – köztük a kérdés megfogalmazásával (egyértelműségével), a kezdeményezés benyújtásának módjával kapcsolatos szabályoknak – összhangban kell lenniük az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével és a népszavazáson való részvétel jogával összefüggő állami objektív jogvédelmi kötelezettséggel is.
- [39] A népszavazás kezdeményezését megakadályozó, illetve a kötelezően elrendelendő népszavazás elrendelését elutasító döntéssel vagy a döntéshozatal elmulasztásával szemben az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére tekintettel hatékony jogorvoslati lehetőséget kell biztosítani.
- [40] Ha az Országgyűlés az országos népszavazást elrendeli, annak időpontját a köztársasági elnök tűzi ki [9. cikk (3) bekezdés e) pont]. Az Alaptörvény szerint az országos népszavazás érvényes, ha az összes választópolgár több mint fele érvényesen szavazott, és eredményes, ha az érvényesen szavazó választópolgárok több mint fele a megfogalmazott kérdésre azonos választ adott [8. cikk (4) bekezdés]. Ha a népszavazás érvényes és eredményes, akkor az azon hozott döntés kötelező az Országgyűlésre [8. cikk (1) bekezdés].
- [41] A fentiekben kifejtett alaptörvényi kereteken belül az Országgyűlés többféle szabályozási megoldást is választhat abban a tekintetben, hogy az országos népszavazás elrendelésével kapcsolatos döntésig milyen eljárásban kerül sor a népszavazási kérdés vizsgálatára és adott esetben a népszavazási kezdeményezésre vonatkozó valamely alaptörvényi vagy törvényi korlát fennállásának megállapítására, továbbá, hogy pontosan milyen módon működik közre az Országgyűlés a népszavazási kezdeményezés céljának megvalósításában. A hatályos törvény rendelkezései a választópolgári kezdeményezésű népszavazási eljárásban az Országgyűlést alapvetően kiszolgáló, végrehajtó szerepbe helyezik. Ennek alternatívájaként a kezdeményező választópolgárok és az Országgyűlés több lépésben történő együttműködését magába foglaló szabályozási megoldás is összhangban lenne az Alaptörvénnyel. Kialakítható olyan törvényi szabályozás is, amelyben – a korábban hatályos népi

kezdeményezés jogintézményének mintájára – meghatározott számú választópolgár kezdeményezésére az Országgyűlés először napirendjére tűzi, megtárgyalja a kérdést, arról döntést hoz, és ezt követően a népszavazás elrendelésére irányuló kezdeményezés – tehát a százezer, illetve kétszázezer támogató választópolgár összegyűjtése – csak abban az esetben folytatódik, ha az Országgyűlés a kezdeményezésben megfogalmazott kérdéstről nem a kezdeményezés céljának megfelelően (azzal ellentétesen vagy azt csak részben megvalósítva) döntött.

- [42] Az országos népszavazáshoz kapcsolódóan többféleképpen is bekövetkezhet a népszavazáson való részvétel jogának, illetve az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek a sérelme. Így különösképpen akkor, ha a jogalkotó az Alaptörvénynek az országos népszavazásról szóló 8. cikkével ellentétes jogszabályt alkot vagy a népszavazáson való részvételnek az Alaptörvény XXIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogát az I. cikk (3) bekezdésével ellentétesen korlátozza. Az Alaptörvény 28. cikke emellett azt is kimondja, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik; az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Ezért hasonlóképpen alaptörvény-ellenességet eredményez az is, ha ugyan a jogszabály, amelyet a népszavazási ügyben eljáró bíróság alkalmaz, nem alaptörvény-ellenes, de a bíróság jogértelmezése az Alaptörvény – 28. cikkébe foglalt előírást figyelmen kívül hagyva – 8. cikkének tartalmával ellentétbe kerül, vagy a XXIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jognak az I. cikk (3) bekezdésével ellentétes (így szükségtelen vagy aránytalan) korlátozását eredményezi.
- [43] A népszavazási kezdeményezés (kérdés) benyújtásának konkrét módját az Alaptörvény országos népszavazásról szóló 8. cikkének rendelkezései nem határozzák meg kifejezetten. Amikor az Országgyűlés által megalkotott erre vonatkozó törvényi szabályt a bíróság alkalmazza, akkor az Alaptörvény 28. cikkére tekintettel a törvény szövegét annak céljával és az Alaptörvénnyel összhangban – tehát alapvető jog korlátozása esetén az I. cikk (3) bekezdésének megfelelően – kell értelmeznie.

V.

- [44] 1. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a Kúriának a jelen ügyben vitatott jogértelmezése figyelemmel volt-e az alkalmazott rendelkezés céljára, illetve szükségtelenül vagy aránytalanul korlátozta-e a népszavazás kezdeményezéséhez való jogot.
- [45] A Kúria végzésében a népszavazási kezdeményezés benyújtására vonatkozó szabályt az alábbiak szerint értelmezte. „Az Nsztv. 6. § (1) bekezdése értelmében «[a] kérdést személyesen vagy postai úton lehet benyújtani». Az Nsztv. nem tartalmaz szabályt arra nézve, hogy egyéb módon, akár képviselő meghatalmazása révén is eljuttatható lenne a kezdeményezés az NVI-hez. Ebben a tekintetben a Ve. 223. § (1) bekezdése sem ad kiegészítő szabályt. Utalásszerűen, a Ve. jogorvoslati fejezete a 223. § (1) bekezdésében ugyan kitér a kérelem benyújtójának jogi képviselőjére, az azonban a jelen ügygel nem hozható összefüggésbe. A Kúria megállapította ezért, hogy az Nsztv. 6. § (1) bekezdésében foglaltakat a kijelentő módon történt megfogalmazásából következően kógens rendelkezésnek kell tekinteni. Ezért a Kúria szükségtelennek ítélte a Pp. [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény] mint eljárási háttérjogszabály képviselőre vonatkozó szabályai alkalmazhatóságának vizsgálatát.”
- [46] Az Alkotmánybíróság egyetért a Kúria megállapításaival, amelyek szerint egyrészt az Nsztv. nem tartalmaz kifejezetten szabályt a kezdeményezés képviselő útján történő benyújtásának lehetőségére; másrészt, hogy a Ve. általános szabályai között található, ezért a népszavazási eljárásban az Nsztv. 1. § (1) bekezdése alapján háttérjogszabályként alkalmazandó 223. § (1) bekezdése – amely személyesen, levélben, telefaxon, elektronikus levélben, illetve elektronikus dokumentumként történő benyújtást is lehetővé tesz – ebben a vonatkozásban nem alkalmazható, mert az a fellebbezés és a bírósági felülvizsgálati kérelem benyújtásának szabályait tartalmazza.
- [47] Az Nsztv. 6. § (1) bekezdésének nyelvtani jelentése kétségtelenül megengedi azt az értelmezést, amely szerint a magának a népszavazás szervezőjének kell a kezdeményezés benyújtásakor megjelennie. Az Nsztv. ezzel összefüggő más szabályaiból azonban az elsődleges nyelvtani értelmezéssel ellentétes következtetés is levonható. Az Nsztv. 2. § (1) bekezdése szerint ugyanis országos népszavazás kitűzésére irányuló választópolgári kezdeményezést nem csak magánszemély, hanem párt és egyéb egyesület is szervezhet. Az utóbbiak esetében a fenti, fizikai értelemben vett személyes megjelenés természetesen kizárt, a jogi személyek nevében az eljárási cselekményt – a népszavazási kezdeményezés benyújtását – a jogi személy vezető tisztségviselője jogosult megtenni [vö. Ptk. 3:29. §]. Erre a körülményre az Nsztv. nem utal, de – a kezdeményezési jogosultság

biztosításán keresztül – implicit módon elismeri a képviselet lehetőségét. Ez esetben a kezdeményezés „személyes” benyújtása azt jelenti, hogy a szervező képviseletére jogosult személy nyújtja be személyesen megjelenve a Nemzeti Választási Irodánál (a Nemzeti Választási Bizottsághoz) [Nsztv. 6. § (1)–(2) bekezdés]. Az Nsztv. tehát a népszavazási kezdeményezés képviselő általi benyújtását nem zárja ki. A Ptk. 6:11. § (2) bekezdése szerint a képviseleti jog jogszabályon, bírósági vagy hatósági határozaton, létesítő okiraton vagy meghatalmazáson is alapulhat.

- [48] Az Alkotmánybíróság a szabályozási környezet mellett az Alaptörvény 28. cikkére tekintettel azt is vizsgálta, hogy mi a célja az Nsztv. 6. § (1) bekezdésének, s ezzel összhangban mi a „személyes” benyújtási mód értelme. A törvényjavaslatot előterjesztő közigazgatási és igazságügyi miniszternek a 6. §-hoz fűzött indokolása szerint „[a] népszavazásra javasolt kérdés benyújtásának módját határozza meg. Mivel a támogató aláírások csatolása csak eredeti dokumentumon lehetséges, a kérdés elektronikus úton nem nyújtható be.” Az Nsztv. 4. § (1) bekezdése alapján ugyanis a kérdést legalább húsz, de legfeljebb harminc választópolgár támogató aláírásával ellátva kell benyújtani. A 6. § (1) bekezdésébe foglalt „személyesen vagy postai úton” feltételnek tehát az a célja, hogy a népszavazási kérdést támogató aláírásokat tartalmazó eredeti dokumentumok a kérdéssel együtt benyújtásra kerüljenek, nem pedig a szervező képviseletének a kizárása. A rendelkezés céljára tekintettel a benyújtás „személyessége” úgy értelmezhető, hogy a szervezőnek vagy a képviseletére jogosult személynek a Nemzeti Választási Irodánál történő fizikai értelemben vett személyes megjelenését és a törvényben előírt iratok átadását követeli meg.
- [49] A bírósági jogértelmezés alkotmánybírósági felülvizsgálata szempontjából nem döntő jelentőségű, de megjegyzésre érdemes, hogy mind az NVIh., mind pedig az NVBh2. az Nsztv. 8. § (1) bekezdés *b)* pontjába ütközés (párhuzamossági moratórium) miatt tagadta meg az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, nem pedig amiatt, hogy – a szervező személyéhez képest más által „kézbesített” – kezdeményezést ne tekintette volna személyesen benyújtottnak. Sőt, az NVI elnöke az NVIh.-ban éppen azt tartotta fontosnak rögzíteni, hogy a nem közvetlenül a szervező általi személyes benyújtás esetén a képviseleti jogosultságot megfelelően igazolni kellett volna: „[a] Szervező népszavazási kezdeményezését dr. Litresits András 2015. június 16 óra 15 perckor személyesen adta át a nemzeti Választási Irodában. A kézbesítés alkalmával azonban a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:15. §-a szerinti meghatalmazást nem mutatott be, illetve semmilyen egyéb módon nem igazolta azt, hogy jogosult a Szervező nevében és helyett eljárni.”
- [50] A fentiek mellett megemlíthető, hogy a 2016. május 3-án szintén népszavazási kezdeményezés ügyében hozott NVB határozattal szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmeket elbíráló Knk.IV.37.222/2016/9. számú végzésében a Kúria maga is eltért a jelen ügyben alkalmazott szigorú nyelvtani értelmezéstől. A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás szerint „Magyarország Kormánya képviseletében, a miniszterelnök kabinetfőnöke mint a népszavazási kezdeményezés szervezője 2016. február 24-én országos népszavazásra javasolt kérdést nyújtott be a Nemzeti Választási Bizottsághoz” (Indokolás [1]). Az NVB határozattal szemben benyújtott felülvizsgálati kérelmek hivatkoztak a Kúriának az Nsztv. 6. §-ával kapcsolatos, – a jelen alkotmánybírósági eljárásban vizsgált – Knk.IV.37.721/2015/2. számú végzésébe foglalt értelmezésére, amely szerint a Nsztv. idézett rendelkezése alapján a törvény csak a népszavazás kezdeményezésének személyes vagy postai úton való benyújtását intézményesíti, ám nem teszi lehetővé a képviselő útján való benyújtást. A kérelmezők szerint ennek megfelelően a kezdeményezést személyesen a miniszterelnöknek vagy az egyes kormányrendeleteknek a Miniszterelnöki Kabinetiroda létrehozásával összefüggő módosításáról szóló 306/2015. (X. 26.) Kormányrendelet aláíró, vagy a 152/2014. (VI. 6.) Kormányrendelet 1. § (2) bekezdése alapján személyesen a miniszterelnök-helyettesnek, vagy a 152/2014. (VI. 6.) Kormányrendelet 126. § a) pontja alapján személyesen a miniszterelnökséget vezető miniszternek kellett volna benyújtania (Indokolás [12]). A Kúria nem értett egyet a kérelmező álláspontjával, amely szerint a kezdeményező képviselője nem volt jogosult joghatályosan országos népszavazásra javasolt kérdést benyújtani az NVB-hez. A Kúria szerint ugyanis „a Kormány kollektív működési jellegéből fakadóan a Kormány számára az Nsztv.-ben biztosított kezdeményezési jogosultság csak képviselő útján való fellépés által valósítható meg”, „a Kormány országos népszavazási kezdeményezéséről szóló 2004/2016. határozatának 3. pontja egyértelműen meghatározza, hogy a miniszterelnök kabinetfőnöke felel a Kormány képviseletéért a Kormány jelen ügyben tett népszavazási kezdeményezése során” (Indokolás [24]). Bár a Kúria Knk.IV.37.222/2016/9. számú végzésében kifejezetten nem bírálta felül a jelen ügyben vizsgált jogértelmezését, az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy attól eredményében eltért, s nem csak a szerv kollektív működési jellegéből fakadó mértékben (ti. hogy ilyen esetben a józan ész szerint is szükség van képviseletre), hanem a szerv általános képviseletétől eltérően, az adott konkrét népszavazási kezdeményezésre vonatkozó speciális képviseleti jogosultság létesítését is elfogadta.

- [51] 2. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az Nsztv. 6. § (1) bekezdésének az az értelmezése, amely kizárja, hogy a népszavazási kérdést személyesen a szervező képviselőre jogosult személy nyújtsa be, a jogszabályi rendelkezés célját – ezzel együtt az Alaptörvény 28. cikkét – figyelmen kívül hagyva, – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével ellentétesen – alkotmányos cél nélkül, szükségtelenül korlátozza az Alaptörvény XXIII. cikk (7) bekezdésébe foglalt népszavazás kezdeményezéséhez való jogot.
- [52] 2.1. Az Abtv. 46. § (3) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában határozattal megállapíthatja azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek a vizsgált, illetve a bírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie.
- [53] Erre tekintettel a fentiekben kifejtett érvek alapján az Alkotmánybíróság az Nsztv. 6. § (1) bekezdésének értelmezésével összefüggésben a rendelkező részbe foglalt alkotmányos követelményt állapította meg.
- [54] 2.2. Az Alkotmánybíróság ebből következően értelemszerűen azt is megállapította, hogy a Kúria jelen ügyben vizsgált végzése az Nsztv. 6. § (1) bekezdése szerinti „személyes” benyújtási módot a népszavazás kezdeményezéséhez való jogot szükségtelenül korlátozóan, alaptörvény-ellenesen értelmezte.
- [55] Az Alkotmánybíróság ezek után azt vizsgálta meg, hogy a sérelmes értelmezés előidézte-e a Kúriai végzésének alaptörvény-ellenességét a vizsgált ügyben. Az Alkotmánybíróság erre vonatkozóan visszautal arra a körülményre, hogy a Kúria végzése az NVBh2.-t kettős indokkal hagyta helyben. A végzés az Nsztv. 6. § (1) bekezdésének értelmezése mellett a népszavazási kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív elutasítását azon az alapon is megalapozottnak ítélte, hogy NVB tagoknak mások népszavazási kezdeményezésének kézbesítésében történő közreműködését a Ve. 2. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási alapelvek is kizárják. Ezt az értelmezést a jelen alkotmányjogi panaszban az indítványozó nem vitatta az Alkotmánybíróság előtt. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság már az indítvány befogadásáról is eleve kifejezetten az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés vizsgálata érdekében döntött, s nem pedig amiatt vizsgálta felül a vitatott jogértelmezést, mert az a bírói döntést önmagában érdemben befolyásolta volna. Az Abtv. 43. § (3) bekezdése szerint ugyanis „[a] bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni”; az Alkotmánybíróság határozata által nem érintett jogértelmezési kérdések megítélésére viszont a döntés nem hat ki. A kifogásolt kúriai végzés alaptörvény-ellenességének a konkrét ügyben történő megállapítása ezért – a jelen ügy egyedi körülményeire tekintettel – nem eredményezhetné az alkotmányjogi panaszban megjelölt sérelem orvoslását. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság álláspontja szerint önmagában a jelen határozatban alkotmányossági szempontból felülvizsgált jogértelmezés miatt a népszavazás kezdeményezéséhez való jog sérelme, és így a kúriai végzés alaptörvény-ellenessége a konkrét ügyben nem állapítható meg. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Kúria Knk.IV.37.721/2015/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította (ugyanilyen megfontolások alapján hasonlóan döntött az Alkotmánybíróság a 25/2013. (X. 4.) AB határozatban, lásd Indokolás [51]).

VI.

- [56] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelmény megállapítására és az ügy elvi jelentőségére tekintettel az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján rendelte el határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét.

Budapest, 2017. június 26.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [57] A határozat rendelkező részével egyetértek, de szükségesnek tartom mindkét rendelkezés indokolásának kiegészítését.
- [58] 1. Az alkotmányos követelmény Alaptörvényen alapuló összefüggéseinek kifejtésével egyetértek. Ugyanez következik az Nsztv. eljárásjogi értelmezéséből is. Az Nsztv. 6. § (1) bekezdése, mely szerint „[a] kérdés személyesen vagy postai úton lehet benyújtani” semmilyen értelmezés mellett nem zárja ki a képviselő útján történő benyújtást. A rendelkezésből ugyanis mindössze annyi következik, hogy a benyújtó választhat, hogy közvetlenül az NVI székhelyén nyújtja be a kérdését, avagy azt postán küldi el. Abból viszont, hogy az előbbi választja, nem következik, hogy ne vehetne igénybe képviselőt. A hazai eljárásjogi szabályok értelmében – hacsak valamely törvény kifejezetten nem rendelkezik másként – a képviselő jogcselekményét a képviselt fél (ügyfél) jogcselekményének kell tekinteni, a képviselő eljárása a képviselt fél személyes eljárásának minősül. Az alkotmányos követelmény tehát álláspontom szerint ebből a szempontból is megalapozott.
- [59] 2. Az alkotmányos követelmény nem új szabály, hanem közvetlenül és egyértelműen az Alaptörvény valamely rendelkezésén alapuló helyes értelmezés, amelyet az Alkotmánybíróság csak kimond. Az alkotmányos követelmény más felfogása azt jelentené, hogy az Alkotmánybíróság ilyenkor új jogi szabályt (normát) alkot, amire nyilvánvalóan nem lenne jogosult. Ha viszont az alkotmányos követelmény az Alaptörvényből következik, az – elvileg legalábbis – az Alaptörvény szóban forgó rendelkezésének helyes értelmezése mellett más jogalkalmazó számára is felismerhető lett volna. Ezen a megfontoláson alapszik az Alkotmánybíróságnak az a megszilárdult felfogása, miszerint alkotmányjogi panaszon alapuló eljárásban az alkotmányos követelmény kimondása maga után vonja annak megállapítását, hogy a követelménnyel ellentétes bírói döntés alaptörvény-ellenes, ezért azt az Abtv. 43. § (1) bekezdése szerint minden esetben meg kell semmisíteni.
- [60] Jelen ügyben a határozat második rendelkezése eltért ettől a gyakorlattól, és a Kúria végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította. Habár az Abtv. 43. § (1) bekezdése látszólag nem enged kivételt, eljárásjogi okokból mégis előfordulhat olyan eset, amikor a bírói döntés megsemmisítése elmaradhat. A szóban forgó eset is ilyen. A határozat indokolásának V. 2.2. pontja (Indokolás [54]–[55]) szerint a Kúriának a megállapított alkotmányos követelménytől eltérő végzése az Nsztv. 6. § (1) bekezdése tekintetében alaptörvény-ellenes. Ugyanakkor a Kúria a végzését az Nsztv. 6. § (1) bekezdése mellett más, indítvány hiányában az Alkotmánybíróság által nem vizsgálható okra is alapította. A Kúria végzésének utóbbi indoka pedig az Alkotmánybíróság határozata szerint önmagában is elégséges volt a végzés meghozatalához, ezért lehetett kivételesen eltekinteni a végzés megsemmisítésétől.
- [61] Szükségesnek tartom felhívni a figyelmet arra, hogy ez csak úgy volt lehetséges, hogy az Alkotmánybíróság a Kúria végzését nemcsak alkotmányossági, hanem eljárásjogi szempontból is érdemben felülvizsgálta. Ezzel – minthogy az alkotmányjogi panasz rendkívüli jogorvoslati eszköz – természetesen egyetértek.

Budapest, 2017. június 26.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

- [62] A párhuzamos indokoláshoz 1. pontjához csatlakozom.

Budapest, 2017. június 26.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [63] Nem értek egyet a rendelkező rész első pontjában foglalt alkotmányos követelmény megállapításával, az alábbiak miatt.
- [64] 1. Az alkotmányjogi panasz jogintézményének elsődleges célja az egyéni, szubjektív jogvédelem: az alaptörvény-ellenes jogszabály, illetve alaptörvény-ellenes bírói döntés által okozott egyéni jogsérelem orvoslása. Ehhez képest – különösen az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott – alkotmányjogi panasz esetén másodlagos célnak tekinthető a későbbiekben előforduló hasonló jogsértések megelőzése. Tekintettel arra, hogy az eljárás alapját képező, hitelesítésre benyújtott aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés olyan jogszabály megsemmisítésének érdekében kívánt népszavazást kezdeményezni, amely jogszabályt az Országgyűlés időközben hatályon kívül helyezett, és ezért e kérdésben már nem tartható népszavazás, az indítványozó által állított jogsérelem orvoslására még abban az esetben sem kerülhetett volna sor, ha az Alkotmánybíróság megsemmisíti a Kúria végzését. Erre figyelemmel – nézetem szerint – indokolt lett volna élnie az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 59. §-ában foglalt felhatalmazással, és eljárását a nyilvánvaló okafoyottságra tekintettel megszüntetnie.
- [65] 2. Alkotmányos követelmény megállapítására akkor van az Alkotmánybíróságnak lehetősége, ha a vitatott jogszabályi rendelkezésnek – a különböző értelmezési technikák alapján – létezik olyan értelmezése, amely összeegyeztethető az Alaptörvénnyel és olyan, amelyik nem egyeztethető azzal össze. Az Alkotmánybíróság ez esetben az alkotmányos követelménnyel rámutat arra, hogy melyik értelmezés az alkotmányos, és döntésével ennek alkalmazását teszi kötelezővé a jogalkalmazók számára. Az Nsztv. 6. § (1) bekezdéséhez kapcsolódóan megfogalmazott értelmezési kritérium azonban álláspontom szerint túlterjeszkedik az alkotmányos követelmény korábbiakban meghatározott keretein, nemcsak értelmezi, hanem kiegészíti a törvény vonatkozó szabályozását, ennyiben jogot alkot. Erre viszont az Alkotmánybíróságnak nincsen hatásköre.
- [66] Az Nsztv. 6. § (1) bekezdése alapján a kérdés „személyesen” nyújtható be. Álláspontom szerint – az általános jogfogalmakból kiindulva – a személyes eljárás megkövetelése éppen a képviselő útján való eljárást zárja ki; annak hangsúlyozása, hogy az adott cselekmény – a képviselő útján történő eljárás általános lehetőségével szemben – csak az érintett (kötelezett) személy által végezhető el. Az alkotmányos követelmény erre tekintettel nemcsak, hogy túlmutat a jogértelmezés keretein, hanem a törvény szövegével ellentétes jogértelmezést tesz kötelezővé az eljáró hatóságok számára.
- [67] 3. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése az alapjog-korlátozással kapcsolatos általános feltételrendszert határozza meg, nevezetesen, hogy arra más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával kerülhet sor. Ezekből az általános szabályokból álláspontom szerint nem vezethető le az, hogy a népszavazási kérdést személyesen a szervező képviseletére jogosult személy is benyújthatja. Népszavazással kapcsolatosan alkotmányos követelmény megállapítására – egyéb feltételek fennállása esetén – legfeljebb az Alaptörvény XXIII. cikk (7) bekezdése adhat alapot.

Budapest, 2017. június 26.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3158/2015.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2017. évi 105. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3166/2017. (VII. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2016. évi LXXVII. törvény 28–29. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az Alkotmánybírósághoz több száz indítványozó fordult az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal. Kérelmeikben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) módosításáról szóló 2016. évi LXXVII. törvény 28–29. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozták.
- [2] A jogi képviselő nélkül eljáró indítványozók által benyújtott alkotmányjogi panaszok tartalma azonos, az alkotmányjogi panaszok formanyomtatványon kerültek benyújtásra, ezért az Alkotmánybíróság az ügyeket az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján egyesítette.
- [3] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) 49. § (1) bekezdése értelmében a Ptk. zálogjogra vonatkozó rendelkezéseit arra a zálogjogra kell alkalmazni, amelyet a Ptk. hatálybalépését követően kötött zálogszerződéssel alapítottak, illetve amely törvényes zálogjogként a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett. A Ptké. 49. § (3) bekezdése értelmében pedig a Ptk. hatálybalépése előtt kötött zálogszerződéssel létrejött jelzálogjogot a zálogjogosult a Ptk. hatálybalépését követően a különvált zálogjogra vonatkozó szabályok szerint a biztosított követelés nélkül is átruházhatja, az ilyen módon átruházott jelzálogjogra pedig a különvált zálogjog szabályait kell alkalmazni.
- [4] A 2016. évi LXXVII. törvény 28. § (1) bekezdése értelmében a Ptké. 49. § (3) bekezdésének az a rendelkezése, miszerint a Ptk. hatálybalépése előtt kötött zálogszerződéssel létrejött jelzálogjogot a zálogjogosult a Ptk. hatálybalépését követően a különvált zálogjogra vonatkozó szabályok szerint a biztosított követelés nélkül is átruházhatja, 2016. július 1-től nem alkalmazható. A törvény 28. § (2) bekezdése értelmében a 2016. július 1. napját megelőzően kötött, ingatlanra vonatkozó jelzálogszerződéssel alapított jelzálogjog és az ugyancsak 2016. július 1. napját megelőzően létrejött különvált zálogjog a törvény 29. §-a szerint önálló zálogjoggá alakítható át.
- [5] A 2016. évi LXXVII. törvény 29. § (1) bekezdése értelmében „[h]a az ingatlanra vonatkozó jelzálogszerződés a jelzálogjoggal biztosított követelést összeg meghatározásával tartalmazza, úgy a zálogjogosult pénzügyi intézmény a jelzálogjogot a zálogkötelezethez intézett egyoldalú – különvált zálogjog esetén a jelzálogjogot ekként átruházó zálogjogosultak és a különvált zálogjog jogosultjának ugyanazon okiratba foglalt közös – írásbeli nyilatkozatával a jelzálogszerződésben meghatározott összeget meg nem haladó összeg erejéig az ingatlant terhelő e § szerinti önálló zálogjoggá (a továbbiakban: átalakításos önálló zálogjog) alakíthatja át.” A 29. § (2) bekezdése értelmében az átalakítással a jelzálogjog egésze megszűnik, és helyébe az átalakítással érintett jelzálogjog ranghelyén az átalakításos önálló zálogjog lép. A 29. § (3) bekezdése értelmében az átalakítással a zálogkötelezett helyzete nem válhat terhesebbé, míg a (4) bekezdés értelmében az átalakításhoz nincs szük-

ség sem az átalakítással érintett jelzálogjog ranghelyével azonos ranghelyű, sem a rangsorban hátrább álló, az átalakítással érintett jelzálogjog ranghelyé követő ranghely jogosultak hozzájárulására.

- [6] A 2016. évi LXXVII. törvényt az Országgyűlés 2016. június 13-i ülésnapján fogadta el, a törvény kihirdetésére 2016. június 23-án került sor, az alkotmányjogi panasszal támadott rendelkezései 2016. október 1-jén léptek hatályba.
- [7] Az indítványozók álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezések sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését. Érvelésük szerint „polgári jogi jogokat és kötelezettségeket csak bíróságok állapíthatnak meg. Ennek megfelelően a parlament nem hozhat olyan törvényeket, amelyek polgári jogi jogokat és kötelezettségeket szabályoznak.”
- [8] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [9] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcva napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítvánnyal támadott jogszabályi rendelkezések 2016. október 1-jén léptek hatályba, ekként az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje 2017. március 30. napja volt. Valamennyi indítvány határidőben érkezett.
- [10] Az indítványozók érintettségük igazolására csatolták a 2016. október 1. napja előtt kötött kölcsönszerződéseik másolatát. Ennek megfelelően valamennyi indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, a Ptk. hatálybalépését megelőzően kötött, jelzálogjoggal biztosított kölcsönszerződés alanyaként.
- [11] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen kezdeményezhető, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be az Alaptörvényben biztosított jog sérelme, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasz feltétele tehát az, hogy a jogsérelem hatósági vagy bírói jogalkalmazás nélkül következzen be. Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott törvény 29. § (1) bekezdése alapján a zálogjogosult pénzügyi intézmény a jelzálogjogot a zálogkötelezethez intézett egyoldalú írásbeli nyilatkozatával alakíthatja át átalakításos önálló zálogjoggá, ekként a közvetlen alkalmazás Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti feltétele ugyancsak teljesül.
- [12] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak minden esetben határozott kérelmet kell tartalmaznia. A határozottság követelményének az alkotmányjogi panasz akkor felel meg, amennyiben eleget tesz az 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt feltételeknek.
- [13] Az Abtv. 52. § (2) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság által lefolytatott vizsgálat az indítványban megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pontjának megfelelően az indítványozók a XXVIII. cikk (1) bekezdését jelölték meg az Alaptörvény megsértett rendelkezéseként, melynek értelmében „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”
- [14] Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét alkotmányjogilag értékelhető indoklással nem támasztották alá, ekként az indítványok ebben a vonatkozásában nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelménynek.
- [15] 3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének átfogó értelmezése során az Alkotmánybíróság már elvi éllel kimondta, hogy „[a]z Alaptörvénynek ez a rendelkezése egyrészt magában foglalja – általában véve – a bírósághoz fordulás jogát, másrészt eljárási garanciákat követel meg.” {26/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}. Az Alkotmánybíróság a 8/2015. (IV. 17.) AB határozatában összefoglaló jelleggel azt is rögzítette, hogy „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének értelmezésével nevesíthetők a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő ún. részjogosítványok. Ezek különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás tisztességessége, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és pártatlanság kívánalma, továbbá az ésszerű időn belüli elbírálás” (Indokolás [63]).
- [16] Az egyes szerződések tartalmának módosítására irányuló jogszabályok alkotmányossága ugyanakkor elsősorban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és II. cikkének történő megfelelés szempontjából vizsgálható [8/2014. (III. 20.) AB határozat]. Az Alkotmánybíróság korábban azt is rögzítette, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában alkotmányossági összefüggés akkor sem lenne megállapítható, ha

a szabályozás egyébként magánjogi szerződésekbe történő beavatkozást valósítana meg. {3147/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [21]}. Ekként az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelmény hiányán túlmenően, vizsgálható alkotmányjogi összefüggés hiányában nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételnek sem.

- [17] 4. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2017. június 27.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2036/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3167/2017. (VII. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.II.21.794/2015/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításra és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kúria Pfv.II.21.794/2015/8. számú ítélete, a Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.012/2015/6. számú ítélete és a Szegedi Törvényszék I.P.20.964/2014/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel azok véleménye szerint ellentétesek az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésével. Az indítványozó továbbá a kúriai döntés végrehajtásának felfüggesztését kérte.
- [3] Az ügyben eljáró bíróságok által megállapított tényállás szerint a perbeli felperes indítványozó és a perbeli I. rendű alperes házastársak voltak, a perbeli II. rendű alperes a felek közös gyermeke. A házaspár együttélésük alatt alapítottak egy korlátolt felelősségű gazdasági társaságot (a továbbiakban: Kft.), amelyben az I. rendű alperes 96%-os, az indítványozó 4%-os, törzsbetéthez igazodó üzletrésszel rendelkezett.
- [4] A házastársak kapcsolata megromlott, a bíróság a házasságukat felbontotta. Az I. rendű alperes még a házasság felbontását megelőzően, a házastársi közös vagyon megosztására irányuló bírósági eljárás folyamatban léte alatt az indítványozó egyetértése nélkül ajándékozási szerződést kötött II. rendű alperessel. Ebben az I. rendű alperes üzletrészét felosztotta egy, a teljes üzletrészhez viszonyított 5%-os mértékű, továbbá egy 91%-os mértékű üzletrészre és az 5%-os üzletrészét a II. rendű alperesnek ajándékozta. A cégbíróság a tagváltozást nyilvántartásba vette, így a II. rendű alperes a Kft. tagja lett, amelyben egyébként már évek óta dolgozott is.
- [5] Az indítványozó üzletrész ajándékozási szerződés semmisségének megállapítására és az eredeti állapot helyreállítására irányuló keresetét az elsőfokú bíróság elutasította, az indítványozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A felülvizsgálati jogkörben eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria ítéletében – a korábban az ügyben eljáró bíróságokkal egyezően – kimondta, hogy a házastársi vagyonközösség megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedően a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 30. § (1) bekezdése értelmében csak a felek közös egyetértésével lehet a közös vagyon tárgyaival rendelkezni. Ennek elmaradása azonban az ügylet semmisségét a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 200. § (1) bekezdése alapján nem vonja maga után, csak az ügyletnek a házastárssal szembeni hatálytalanságát, a fedezetelvonó szerződés szabályai szerint. A házastárs és a Kft. közötti külső vagyoni viszonyokra kizárólag a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: régi Gt.) szabályai az irányadóak. A külső jogviszonyokban a Csjt. 30. § (1) bekezdésében foglalt, a másik házastárs hozzájárulása nélküli rendelkezés semmiképpen sem ad alapot a szerződés érvénytelenségének a megállapítására. Az ítélet rögzíti azt is, hogy a Kúria „maradékalanul egyetért a döntést alátámasztó, az elsőfokú ítéletben, továbbá annak kiegészítéseként a másodfokú ítéletben kifejtett helyes ténybeli, jogi indokolással.”
- [6] Így, az elsőfokú bíróság helyesen utalt arra – mutat rá a kúriai ítélet indokolása –, hogy a Csjt. az életközösség megszűnése után, de a közös vagyon megosztása előtt, a közös vagyonba tartozó üzletrészre a másik tag házastárs egyetértése nélkül kötött ajándékozási szerződés jogkövetkezményeit sem a házastársak belső, sem a házastársak és a szerződő harmadik személy közötti külső jogviszonyban nem rendezi. „Ennek hiánya az ítélkezési gyakorlatban – a Ptk. rendelkezéseinek alkalmazásával – többféle megoldáshoz vezetett.” – rögzíti az ítélet. Ugyanakkor az ítélet kitér arra is, hogy a Kúria családjogi tanácsának a gyakorlata egyértelmű a tekintetben, hogy a nem szerződő házastárs egyetértése nélkül kötött szerződés önmagában a korlátozott rendelkezési jog megsértése okán, a Csjt. alapján érvénytelenséget nem eredményez. A Kúria korábban az ilyen ügyletnek

- a házastárssal szembeni hatálytalanságát mondta ki a fedezetelvonó szerződés szabályai alapján. Az ügyletkötésben részt nem vett házastárs jogilag védett érdekének sérelmét és annak jogkövetkezményeit a házastársak belső jogviszonyában a megbízás nélküli ügyvitel régi Ptk. szerinti szabályai szerint kell megítélni.
- [7] A Kúria ítéletének indokolása utal arra is, hogy a másodfokú bíróság – a Kúria irányadó gyakorlatával összhangban – helyesen fejtette ki, hogy a Csjt. 27–31. §-ai a házastársak egymás közötti belső, családjogi, házassági vagyoni viszonyaira vonatkoznak, a házastársak és a Kft. közötti külső vagyoni viszonyokra a régi Gt. rendelkezései az irányadók. A külső jogviszonyban ezért a Csjt. 30. § (1) bekezdésében foglalt, a másik házastárs hozzájárulása nélküli rendelkezés nem ad alapot a szerződés érvénytelenségének a megállapítására. Az alperesek között létrejött üzletrész ajándékozási szerződés pedig – állapítja meg az ítélet – maradéktalanul megfelelt a régi Gt. rendelkezéseinek és a felek által megkötött társasági szerződés előírásainak.
- [8] Az ítélet indokolása fentiekkel összefüggésben kitér még arra is, hogy „a 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) a házastárs hozzájárulása nélkül kötött szerződés joghatásait a bírói gyakorlatból kiindulva a fedezetelvonó szerződést alapul véve a 4:50. §-a szerinti önálló szabállyal rendezte. Az új Ptk. 3:173. §-a pedig csak meghatározott esetekben és csak társasági döntéssel teszi lehetővé az üzletrész felosztását.”
- [9] A Kúria ítélete kimondja azt is, hogy az eljáró bíróságok „anyagi jogi jogszabálysértés nélkül állapították meg, hogy az alperesek ajándékozási szerződése nem ütközik a jó erkölcsbe.” Az a Kúria álláspontja szerint sem ütközik a társadalom általános értékítéletébe, hogy a szerződés közeli hozzátartozók között jött létre, mivel az ajándékozással a felek közös gyermekének vagyona gyarapodott. A tagi jogok csökkenése, továbbá a gyermekkel szembeni perindítás kényszerűségének a felperes szubjektív érzete szerinti negatív megítélése „nyilvánvalóan nem eredményezi” a szerződés semmisségének megállapítását, – hangsúlyozza a kúriai döntés. Az I. rendű alperesnek a házastársi közös vagyon megosztása iránti perben a fedezet hiányára vonatkozó nyilatkozata és az indítványozó kizárásával kapcsolatos taggyűlési határozatból való visszakövetkeztetés alapján ugyan kétségek merülhetnek fel, ezek azonban az indítványozó állítása szerinti szerződési cél és a szerződő felek egyező tudattartalmának bizonyíthatlansága miatt együttesen értékelve „sem adnak lehetőséget a szerződés nyilvánvalóan jó erkölcsbe ütközésének megállapítására.” – mutat rá az ítélet indokolása.
- [10] Az indítványozó ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát a Szegedi Törvényszék, a Szegedi Ítéltábla és a Kúria ítélete ellen. Indítványában kifejtette, hogy a támadott döntések azért alaptörvény-ellenesek, mert azok sértik az Alaptörvényben foglalt tulajdonhoz és örökléshez való jogát [XIII. cikk (1) bekezdés], és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát [XXVIII. cikk (1) bekezdés].
- [11] Érvelése fókuszában az áll, hogy a Kúria jogértelmezési gyakorlata – amelyre az ítéletben is hivatkozik –, sérti a tulajdonhoz való alkotmányos alapjogát. Álláspontja szerint nincs jogszerű és észszerű magyarázat arra, hogy „miért kényszeríthető egy házastárs arra, hogy az életközösség megszakadása után tűrje, hogy a másik házastárs ingyenes jogügylet keretében a házastársi közös vagyonba tartozó vagyonelemeket elidegenítsen.” Állítása szerint a vagyoni jogerős lezárásáig nincs megalapozott jogi lehetősége az indítványozónak azt állítani, hogy követelése későbbi kielégítésének a fedezetét elvonták, ráadásul a vagyoni jogerős befejezését követően indítható „hatálytalansági per” már okafogyottá válhat, mivel a vagyontárgy tulajdonjoga a visszterhesen és jóhiszeműen szerző további személyekre ruházható át. Ennek megfelelően – folytatja érvelését az indítványozó – a tulajdonhoz való jogát garantáló alkotmányos elv alapján is a Csjt. 30. § (1) bekezdésébe ütköző rendelkező cselekménynek a házastársak részéről semmisséget kell eredményeznie, hiszen a Csjt. kifejezetten tiltja azt. „Ellentétes értelmezés a tulajdonjogomhoz való alkotmányos alapelv sérelmét jelenti.”
- [12] Az indítványozó e körben utal arra is, hogy az alperesek az ő tájékoztatása és hozzájárulása nélkül kötöttek ajándékozási szerződést, miközben tudatában voltak annak, hogy a házastársi vagyonközösség – melynek részét képezi az elajándékozott üzletrész is – megszüntetése tárgyában peres eljárás volt folyamatban, így a jogügylet a Csjt. 30. § (1) bekezdésébe ütközött. Az indítványozó szerint a bírósági eljárásjogokat rögzítő alkotmányos szabályok nyilván azért kerültek meghatározásra, hogy a bíróságok ne tudjanak olyan eljárásokat lefolytatni, amellyel megakadályozhatják, hogy az állampolgárok az alanyi jogaikból eredő igényeiket érvényesíteni tudják. Azonban a Kúria által alkalmazott „ítélkezési gyakorlat” – állítja az indítványozó –, mely szerint a nem szerződő házastárs egyetértése nélkül kötött szerződés, azaz önmagában a korlátozott rendelkezési jog megsértése a Csjt. alapján érvénytelenséget nem eredményez, a Csjt. 30. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés, és így a jogalkotói szándék kiüresedéséhez és a tulajdonhoz való jogának a sérelméhez vezet. Jelen ügyben vitán felül áll, hogy az alperesek szándékosan sértették meg a Csjt. 30. §-át, ezért az általuk megkötött szerződés jogszabályba ütköző volta miatt semmis, – állítja az indítványozó. Az indítványozó rámutat arra is, hogy „a bírói gyakorlatban mind a mai napig többféle megoldás található a rendelkezési jog megsértésével kötött

ügylet jogkövetkezményeit illetően.” Létezik olyan értelmezés – folytatja az indítványozó –, amely szerint az így kötött jogügylet semmis, és a szerződéskötés előtti állapotot kell helyreállítani.

- [13] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való joga általa állított sérelme kapcsán előadja, hogy amennyiben a bíróság önkényesen mérlegel, vagy értelmez jogot, úgy ez esetben nem biztosítja az ügyfél számára a bírósághoz fordulás alkotmányos alapjogát, mivel ilyen esetekben a bírósághoz fordulás joga csak formális, de valódi tartalmi jogorvoslatot nem kap a kérelmező, hiszen ekkor a bíróság jogellenesen nem vesz figyelembe való tényeket, vagy jogellenesen értelmez jogszabályokat.
- [14] Az indítványozó – még mindig az általánosság szintjén – megállapítja, hogy az általa idézett alkotmánybírósági döntés szerint is sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot az, ha a bíróság az indokolási kötelezettségének nem tesz eleget. Ezzel szorosan összefüggő problémaként jelöli meg az indítványozó azt is, amikor a bírák le sem írt, nem kötelező „egységes bírói gyakorlatra” hivatkoznak és ezen „gyakorlat” indokait nem fejtik ki. Nézete szerint a bírói gyakorlatra való indokolás nélküli, parttalan hivatkozás egy olyan, csak a bírók számára megismerhető párhuzamos jogrendszer hoz létre, amely „alapjaiban sérti a jogbiztonságot és teljesen kiszámíthatatlanná teszi az ítélkezést.” Fentieket most már konkrét ügyére vetítve az indítványozó megállapítja, hogy az alkotmányjogi panaszával érintett ítéletek több ízben hivatkoznak a Csjt. 30. § (1) bekezdés megsértése körében kialakult konzekvens bírói gyakorlatra, amely jogalkalmazás álláspontja szerint sérti a tisztességes eljáráshoz való jogát. Ezt követően az indítványozó számba veszi az ügyében felmerült és eldöntendő jogkérdéseket (az ingyenes rendelkezés lehetősége, az ingyenes rendelkezés jogkövetkezményei és az ingyenes rendelkezés jöerkölcsbe ütköző volta). Az indítványozó mindhárom kérdés kapcsán megállapítja, hogy véleménye szerint a vonatkozó jogszabályok nem megfelelő értelmezésével az ügyében eljáró bíróságok ezekben a kérdésekben helytelen álláspontot foglaltak el, hibás döntéseket hoztak.
- [15] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételei fennállását vizsgálta meg.
- [16] 2.1. Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát a Szegedi Törvényszék, a Szegedi Ítéltábla és a Kúria ítéletei ellen nyújtotta be, a Kúria ítéletével szemben nem volt további jogorvoslatnak helye, tehát e tekintetben az alkotmányjogi panasz a törvényi feltételnek megfelel.
- [17] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az indítványozó a Kúria ítéletét jogi képviselője útján, 2016. június 6-án vette kézhez, alkotmányjogi panaszát 2016. augusztus 5-én adta postára az első fokon eljáró bíróság részére. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére tehát a törvényes határidőn belül került sor.
- [18] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó megjelölte az Abtv. 27. §-át, amelyre alapozva nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, valamint kifejezett kérelmet terjesztett elő a sérelmezett bírósági döntések alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozóan. Megjelölte az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseit, amelyekkel szemben – álláspontja szerint – az alaptörvény-ellenesség fennáll. Az alkotmányjogi panasz e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [19] 2.2. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további, alternatív feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Alkotmánybíróság e feltétellel összefüggésben hangsúlyozza, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja alapján a bírói döntést az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4], megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6], 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól

is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], megerősítette: 3065/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5], 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25], 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. A bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz így nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak, ugyanis az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazza {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]}.

- [20] Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltak alapján megállapította, hogy az indítványozó által állított alapjogi sérelmekkel összefüggésben előadott érvek valójában az ügyében meghozott, számára sérelmes bírósági döntés megállapításainak tartalmi, és nem alkotmányossági kritikáján alapulnak.
- [21] A benyújtott alkotmányjogi panasz vizsgálata eredményeként megállapítható az is, hogy az indítványozó nem ért egyet az eljáró bíróságnak a felülvizsgálati kérelmében foglaltakkal kapcsolatban kialakult jogi álláspontjával, továbbá az ítélet indokolásának azon elemével, amely a hasonló ügyek jogi megítélésével kapcsolatosan korábban kialakult bírói gyakorlatra utal. Az indítványozó mindkét általa megjelölt alapjog sérelmét kizárólag ebből, azaz a saját és az eljáró bíróság jogi álláspontjának eltéréseiből, valamint az ítélet indokolásának általa állított hiányosságából vezette le. Álláspontja szerint az ügyében eljáró bíróságok lényegében a vonatkozó jogszabályok téves értelmezése és alkalmazása eredményeként jutottak a számára sérelmes és az általa vitatott eredményre a házastársi közös vagyonba tartozó üzletrésszel való rendelkezés lehetősége, az ingyenes rendelkezés jogkövetkezményei és az ajándékozási szerződés jöerkölcsbe ütközése kérdéseiben.
- [22] Az indítványozó kérelme valamennyi – családi jogi, polgári jogi és társasági jog tény-és szakkérdésnek minősülő – kérdés kapcsán kifejezetten a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések felülbírálatára irányul. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság fentiekben ismertetett, következetes álláspontja értelmében mind a bírói mérlegelés körében hozott ítéletek felülvizsgálata, mind a bizonyítékok értékelése, mind a kizárólag törvényértelmezési kérdésekben való állásfoglalás az Alkotmánybíróság Alaptörvényben biztosított alkotmányossági szempontú vizsgálati körén kívül esik.
- [23] Az indítványozó által előadott érvek és a támadott bírói döntés vizsgálata alapján az ügyben az indokolási kötelezettség teljesítésének hiányossága vagy megsértése sem merül fel, mivel a Kúria is – ahogyan az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság – megvizsgálta az indítványozónak az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit és döntése indokolásában részletesen számot adott arról, hogy miért nem tekintette az indítványozó kérelmét a Csjt., a régi Ptk. és a régi Gt. szabályaiban foglalt feltételeknek megfelelőnek, valamint, hogy a három törvény jelen ügyben releváns rendelkezéseinek együttes, egymásra tekintettel történő alkalmazásával miért, és hogyan jutott az indítványozó által kifogásolt eredményre. A támadott döntésből egyértelműen megállapítható az is, hogy milyen – az indítványozóétól eltérő – szakjogi érveken, törvényértelmezésen alapul az indítványozó kérelmének elutasítása, annak olyan lényeges eleme, amelyet a bíróság az arra vonatkozó indokolás mellett ne bírált volna el, az iratokból nem volt feltárható. Az Alkotmánybíróság ebben a körben megjegyzi azt is, hogy az eljáró bíróság részéről döntése részbeni megalapozásaként a kialakult bírói gyakorlatra történő hivatkozás jelen ügyben sem vet fel alkotmányossági kérdést. Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróság döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására. Ezért az indítvány e vonatkozásban sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét {3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [24] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint tehát az indítványozó az alkotmányjogi panaszában sem a Kúria eljárásával, sem az ítélet érdemével kapcsolatosan nem jelölt meg olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata alapján alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel.
- [25] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára irányuló vizsgálat eredményeként tehát arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában foglalt követelménynek nem felel meg.
- [26] Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

[27] Az indítvány visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróság a Kúria ítélete végrehajtásának felfüggesztése tárgyában nem hozott döntést.

Budapest, 2017. június 27.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1462/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3168/2017. (VII. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.I.10.056/2016/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kovács Arthur; 6724 Szeged, Csongrádi sgt. 106.) útján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amit az Alkotmánybíróság főttkárának felhívására kiegészített.
- [2] Az indítványozó kérelmében a Kúria Mfv.I.10.056/2016/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló perben megállapított tényállás szerint az indítványozó (az alapper felperese) 2013. november 18-a óta fennálló munkaviszonyát munkáltatója (az alapper alperese) azonnali hatályú felmondással megszüntette. A felmondás indokolásában a munkáltató rögzítette, hogy az indítványozó 2014. április 17-e és április 20-a között a munkáltató által előírt helyen és időben munkaképes állapotban nem jelent meg, a munkaideje alatt nem állt a munkáltató rendelkezésére és nem végzett munkát, ezen mulasztását pedig a munkáltató felhívása ellenére sem igazolta, amivel megszegte a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét.
- [4] Az indítványozó keresetében a munkaviszony azonnali hatályú megszüntetése jogellenességének megállapítását kérte, illetve 2014. március hónaptól az elmaradt béren kívüli juttatás (8 000 Ft/hó Erzsébet utalvány) megfizetésére is kérte kötelezni a munkáltatót.
- [5] Az első fokon eljáró Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.M.255/2014/32. számú ítéletével kötelezte a munkáltatót 8 000 Ft béren kívüli juttatás megfizetésére, ezt meghaladóan az indítványozó keresetét elutasította.
- [6] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Szegedi Törvényszék 2.Mf.21.647/2015/3. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének meg nem fellebbezett részét nem érintette, a megfellebbezett rendelkezéseit pedig helybenhagyta.
- [7] A jogerős ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, a felülvizsgálati bírósággként eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [8] 1.2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy a Kúria ítélete sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében foglalt alapvető jogait, illetve az Alaptörvény 28. cikkét.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. §-ok szerinti feltételeket.
- [10] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapozza, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [11] A Kúria ítélete ellen nincs helye további jogorvoslatnak, az indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [12] Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszát.
- [13] A panaszos az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványt.
- [14] Az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott feltételeknek megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogai [XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései] sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli továbbá a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését, illetve tartalmaz indokolást is arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [15] 3. Az indítványozó állítása szerint az Alaptörvény 28. cikke alapjogot is biztosít számára arra nézve, hogy a bíróság az Alaptörvénynek megfelelő jogértelmezést adjon. A 28. cikk megsértését abban látja, hogy „az eljárás bíróságok kicsavart módon, akként értelmezték az irányadó jogszabályt, hogy az indítványozó keresetét el lehessen utasítani.”
- [16] Az Alaptörvény 28. cikke azonban a bíróságok számára ír elő jogszabály-értelmezési kötelezettséget, így arra alkotmányjogi panaszt alapítani nem lehet, ezért az indítványnak ez a része nem felel meg az Abtv. 27. §-ában előírt törvényi feltételnek.
- [17] 4. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további, alternatív jellegű tartalmi feltételeiként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-elleneséget tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [18] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz nem fogadható be, mert nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételek egyikének sem.
- [19] Az indítványozó által állított alapjogi sérelmekkel összefüggésben előadott érvek valójában az ügyben meghozott, az indítványozó számára sérelmes bírói döntés megállapításainak tartalmi, és nem alkotmányossági kritikáján alapulnak.
- [20] 4.1. Az indítványozó szerint azért sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tisztességes eljárás-hoz való joga, mert a Kúria „érdemi vizsgálat nélkül, a jogerős határozatra visszahivatkozó indokolás mentén bírálta el számára sérelmes eredménnyel” a felülvizsgálati kérelmet, továbbá a javára szolgáló körülményeket figyelmen kívül hagyta vagy jelentéktelennek állította be.
- [21] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben arra mutat rá, hogy a felülvizsgálati bíróságnak az a feladata, hogy a felülvizsgálati kérelem keretei között a jogerős ítéletet felülvizsgálja. Ennek során a kérelmező által hivatkozott jogszabálysértéssel összefüggésben megvizsgálja a jogerős ítélet indokolásának a vonatkozó részét, majd az alapján dönt a kérelemről. A felülvizsgálati kérelem elbírálásának tehát szükségszerűen része a jogerős ítéletre való visszahivatkozás, függetlenül attól, hogy a felülvizsgálati bíróság milyen eredményre jut.
- [22] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítvány valójában nem a sérelmezett ítélet alkotmányossági vizsgálatát kérte, hanem azt kívánta elérni, hogy a tényállás megállapítása, valamint a tények értékelése, és az abból levont következtetések tekintetében elfoglalt bírói álláspontot változtassa meg az Alkotmánybíróság. Az Alkotmánybíróság viszont a bírói döntéseket kizárólag alkotmányossági szempontból vizsgálhatja, az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is kizárólag az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazza {lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [23] 4.2. Az indítványozó hivatkozott jogorvoslat-hoz való jogának sérelmére is. Előadta, hogy sem a Kúria, sem a másodfokú bíróság nem orvosolta az elsőfokú döntés jogi és indokolási hiányosságait, kiürésítve ezáltal a jogorvoslat-hoz való jogát.
- [24] A jogorvoslat-hoz való joggal összefüggésben az Alkotmánybíróság ismételten rámutat arra, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslat-hoz való jog az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint kizárólag a rendes jogorvoslati lehetőségekre terjed ki {lásd legutóbb: 3035/2017. (III. 7.) AB végzés, Indokolás [6]}. Jelen ügy indítványozója élt is a jogorvoslat-hoz való jogával, miután az elsőfokú döntés ellen fellebbezést nyújtott be és a másodfokú bíróság azt elbírálta. A felülvizsgálat – mint rendkívüli jogorvoslati lehe-

tőség – azonban az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe, mert az nem része az alkotmányos jogorvoslathoz való jognak.

- [25] 5. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján nem észlelt olyan értelmezési hibát, amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet valószínűsítene, továbbá az indítványozó állításai nem vetnek fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [26] Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2017. június 27.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/557/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3169/2017. (VII. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.I.20.131/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Holló Sándorné (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője (dr. Fazekas Zoltán József, 1137 Budapest, Budai Nagy Antal u. 3., I. emelet 1.) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Kúria Pfv.I.20.131/2016/5. számú ítéletével, valamint a Kazincbarcikai Járásbíróság 3.P.21.293/2014/14. számú ítéletével szemben.
- [2] Az örökgyógyó 2013. november 6-án elhunyt. Ingó és ingatlan vagyonát fele-felérésben az egyedi ügy majdani felpereseire hagyta. Az örökgyógyó négy takarékbetétkönyvet nyitott – 1990-ben, 1995-ben, 2006-ban, valamint 2009-ben – a Sajóvölgye Takarékszövetkezetenél (3700 Kazincbarcika, Egressy u. 39.; a továbbiakban: I. rendű alperes), melyek közül háromban arra utaló bejegyzések szerepeltek, hogy azok halál esetére szóló kedvezményezettje az indítványozó. Ez azonban a hagyatéki eljárás során vitatottá vált, ezért a közjegyző az ezzel kapcsolatos igényérvényesítést bírói útra terelte. A felperesek keresetet indítottak az I. rendű alperes, valamint az indítványozó mint II. rendű alperes ellen, amelyben elsődlegesen azt követelték, hogy a bíróság állapítsa meg azt, hogy a takarékbetétkönyvek haláleseti kedvezményezett jelölést nem tartalmaznak, másodlagosan pedig annak megállapítását, hogy a bennük foglalt haláleseti kedvezményezett rendelkezések érvénytelenek. Továbbá kérték kötelezni az I. rendű alperest fejenként 5 100 747 Ft, annak kamatai és a perköltség megfizetésére, az indítványozót pedig mindezek tűrésére.
- [3] Az első fokon eljáró Kazincbarcikai Járásbíróság a felperesek keresetének teljes egészében helyt adott, mert megállapította, hogy a kérdéses takarékbetétkönyvek tartalmából nem állapítható meg egyértelműen, hogy halál esetére szóló kedvezményezettjelölés történt. A takarékbetétkönyvek névlapjaira és azonosítási adatlapjaira az indítványozó maga vezette rá azt, hogy ő a kedvezményezett, annak pedig nincs okirati nyoma, hogy ez az örökgyógyó akaratával egyezően történt volna. Ebből következően érvényes kedvezményezettjelölés nem történt, a takarékbetétek az örökgyógyó hagyatékát képezik és a felpereseket illetik.
- [4] Az indítványozó fellebbezett az elsőfokú ítélet ellen. Érvelésének lényegét az képezte, hogy az örökgyógyó tudott, neki tudnia kellett arról, hogy az indítványozó kedvezményezettként feltüntette magát, a névlapok és azonosítási adatlapok kiállítására ugyanis az 1990-es és 1995-ös takarékbetétkönyvek vonatkozásában utólag, a terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről szóló 2001. évi LXXXIII. törvény hatálybalépése folytán került sor. Az örökgyógyó vélhetően tudta, és ezért jóváhagyta, hogy a birtokában lévő takarékbetétkönyvet módosítsák. A 2006-os takarékbetétkönyv névlapjának és azonosítási adatlapjának kiállítására pedig már az indítványozó kedvezményezettként való megjelölésével került sor. A Miskolci Törvényszék részben megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és a marasztalás összegét leszállította.
- [5] A felperesek felülvizsgálati kérelemmel fordultak a Kúriához. A Kúria a másodfokú ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítéletet pedig helyben hagyta. Ítéletét elsősorban a Kazincbarcikai Járásbíróságnak a kedvezményezettjelölésnek a betétes írásbeli nyilatkozatához való kötöttségéről tett megállapítására alapította.
- [6] 2. Az indítványozó a Kúria felülvizsgálati ítéletével szemben – a Kazincbarcikai Járásbíróság ítéletére kiterjedő hatállyal – alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, I. cikk (3) bekezdésére, XIII. cikk (1) bekezdésére, XXIV. cikk (1) bekezdésére, valamint 28. cikkére hivatkozással. A panaszban ismételtten előadja, hogy a takarékbetétkönyvek az örökgyógyó birtokában voltak, módjában állt azok tartalmát és

módosításait megismerni, ezért megalapozottan feltehető, hogy a perben vitatott bejegyzéseket elfogadta, vagyis halál esetére szóló kedvezményezettként az indítványozót kívánta megjelölni. Erre tekintettel a támadott bírósági döntések alaptörvény-ellenesen fosztották meg az indítványozót ettől a jogosultságától. Ezzel a lépéssel a Kúria az indítványozó várományhoz való jogát sértette meg, amelynek védelmét pedig az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jog védelmének körében rögzítette a 36/1998. (IX. 16.) AB határozatban. Ez az alapjogkorlátozás sérti az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében lefektetett szabályokat, továbbá ellentétes az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatával is.

- [7] Az 1990-es és az 1995-ös takarékbetétkönyvekkel összefüggésben – az Alkotmánybíróságnak az 57/1994. (XI. 17.) AB határozatában megmutatkozó gyakorlatával ellentétesen – visszaható hatályú jogalkalmazást végzett a Kazincbarcikai Járásbíróság és a Kúria, ugyanis olyan rendelkezéseket – nevezetesen az I. rendű alperes 2005. április 1-jén hatálybalépett ügyviteli szabályzatát – tekintettek irányadónak, amelyek a takarékbetétkönyvek nyitásának éveiben még nem voltak hatályban. Ez az eljárás önkényességét eredményezi, és végső soron kiüresíti az indítványozó tulajdonhoz való jogát, továbbá ellentétes a jogállamiság és a tisztességes eljárás követelményével, valamint a bírósági jogértelmezés iránt támasztott, az Alaptörvény 28. cikkében foglalt követelményekkel is.
- [8] A Kazincbarcikai Járásbíróság és a Kúria mindemellett mulasztásokat követett el döntéseinek indokolása során, az indítványozó bizonyítási indítványait ugyanis nem vették figyelembe, továbbá méltánytalan összegű perköltség fizetésére kötelezték őt – annak ellenére, hogy a felpereseket költségmentesség illette meg. Mindezek miatt sérült az indítványozónak az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti alapvető joga.
- [9] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvány megfelel-e a törvényben foglalt befogadási feltételeknek, és így alkalmas-e az érdemi elbírálásra. E vizsgálat során az alábbi megállapításokat tette.
- [10] Az Abtv. 27. §-ának való megfelelés vizsgálata körében az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az Alaptörvény 28. cikkére való hivatkozást nem tekinti Alaptörvényben biztosított jog sérelme állításának, következetes gyakorlata szerint ugyanis ez a rendelkezés nem az alkotmányjogi panasz keretében vizsgálható alapvető jog, hanem a bíróságok Alaptörvénnyel konform jogértelmezésére irányuló követelmény {lásd pl.: 3127/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [11] Ugyancsak e helyütt tartotta indokoltnak az Alkotmánybíróság megjegyezni azt, hogy az indítványozónak az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése – a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog – körében előadott érveit az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére, vagyis a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogra történő hivatkozásnak tekinti, mert az indítványban foglaltak nyilvánvalóan a bíróságok eljárását kifogásolják.
- [12] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be, ezért az Alkotmánybíróságnak meg kellett vizsgálnia, hogy e feltételek valamelyike fennáll-e a konkrét ügyben.
- [13] Az Abtv. 29. §-a által támasztott követelmény a jelen ügyben benyújtott panasz vonatkozásában nem teljesült. Az indítvány végső soron nem irányul egyéb, mint a rendes bíróságok ténymegállapításának és jogértelmezésének megváltoztatására. Az indítvány jelentős részben olyan tények állítását tartalmazza, amelyek, ha azokat a bíróságok elfogadták volna, az indítványozóra nézve kedvező eredményhez vezettek volna. Az Alkotmánybíróság azonban a bírói döntés ilyen vonatkozású felülvizsgálatától mindig következetesen tartózkodott. A tényállás megállapítása és a jogszabályok értelmezése ugyanis a rendes bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbírósággént”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {ennek az elvnek a korai rögzítéséhez lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság feladata nem a tény-, illetőleg jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól. Az indítványozó által hivatkozott tisztességes bírósági eljáráshoz való jog ezt a rendeltetést hivatott betölteni. Továbbá önmagában az, hogy az eljáró bíróságok mérlegelési jogkörükben valamely fél állításait, bizonyítékait meggyőzőbbnek találják a másik fél által előadottnál, szintén nem egyenértékű az utóbbiaknak a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét felvető figyelmen kívül hagyásával {vö. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [14] A támadott ítélet indokolásában a Kúria (és a Kúria ítélete által helybenhagyott elsőfokú ítéletben a Kazincbarcikai Járásbíróság) megválaszolta mindazokat a jogilag releváns – a kedvezményezettjelölés létét illető – kérdéseket, amelyeket az indítványozó a panaszában előadott. Bemutatásra kerültek azok a tények és jogsza-

bályhelyek, amelyekből a bíróságok arra következtettek, hogy a bejegyzések nem tekinthetők az örökhatályos részéről kedvezményezettjelölésnek. Ezért nem merül fel a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, illetve a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség.

- [15] A tulajdonhoz való jog indítványozó által állított sérelmének vizsgálata során az Alkotmánybíróság a fent kifejtettekkel azonos következtetésre jutott. Az eljáró bíróságok számot adtak döntéseik indokairól, és önmagában az, hogy az indítványozó vagyoni helyzetét hátrányosan érintő ítélet született, nem vet fel az Abtv. 29. §-ában foglalt, az alkotmányjogi panasz befogadását és érdemi vizsgálatát indokoló körülményt.
- [16] Nem vet fel az Abtv. 29. §-a szempontjából jelentős körülményt az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére történő hivatkozás sem. Az ügyben irányadó és alkalmazott főbb rendelkezések, a takarékbetétről szóló 1989. évi 2. törvényerejű rendelet 10. §-a, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 533. § (1) bekezdése az 1990-es és 1995-ös takarékbetétkönyv nyitása óta változatlan szöveggel vannak hatályban, a kifogásolt ügyviteli szabályzat pedig a szerződés megkötésének részletkérdéseit szabályozza. Ezek alkalmazása a bírói jogértelmezés körébe tartozik. Megjegyzi az Alkotmánybíróság azt is, hogy az elsőfokú ítélet indoklásában a Kazincbarcikai Járásbíróság kifejezetten utal arra, hogy a megváltozott tartalmú és az ügyben alkalmazott jogszabályhelyek mely időpontban hatályos szövegét ismerteti. Mindezen körülmények alapján az Alkotmánybíróság beavatkozásának az Abtv. 29. §-a alapján nincs helye.
- [17] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek miatt az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. június 27.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/536/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3170/2017. (VII. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panaszok visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.K.32.664/2015/15. és 12.K.31.678/2014/20. számú ítéletei, valamint a Kúria Kfv.I.35.364/2016/4. és Kfv.V.35.749/2015/6. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A panaszosok (férj és feleség) – jogi képviselőjük (dr. Karsai Dániel, 1056 Budapest, Nyáry Pál u. 10. V/1.) útján – 2017. január 31-én, illetve 2017. március 23-án az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz, melyben az első panaszos a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.K.32.664/2015/15. számú jogerős elsőfokú ítélete, a Kúria Kfv.I.35.364/2016/4. számú, felülvizsgálati eljárásban meghozott ítélete, valamint a jogerős ítélet által helybenhagyott NAV másodfokú, 2889244467. iktatószámú határozata, illetve a NAV 3051784392. iktatószámú elsőfokú határozata, a második számú panaszos pedig a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 12.K.31.678/2014/20. számú ítélete, a Kúria Kfv.V.35.749/2015/6. számú ítélete, továbbá a jogerős ítélet által helybenhagyott NAV másodfokú, 2889244456. iktatószámú határozata, illetve a NAV 3051784381. iktatószámú elsőfokú határozata alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte; emellett mindketten kérték az Abtv. 61. § (1) bekezdésének *b*) pontja alapján, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságot a kúriai ítélet végrehajtásának felfüggesztésére. Az indítványozók szerint a megsemmisíteni kért közigazgatási és bírósági döntések ellentétesek az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, vagyis a tisztességes hatósági és bírósági eljárás-hoz való alaptörvényben biztosított jogokkal.
- [2] 2. Az indítványozók a támadott ítéletek alapjául szolgáló közigazgatási peres eljárások felperesei, illetve a NAV határozatai alapjául szolgáló közigazgatási eljárásban ügyfelek voltak. A panaszosok 2001-ben közösen megvásároltak egy Budapest III. kerületi beépítetlen ingatlant, melyből a rájuk eső $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányad vételára 12 millió Ft volt fejenként. Ezt követően a tulajdonosok ikerházat építettek a telekre, melynek használatba vételi engedélyt 2003-ban kaptak meg. 2007 júliusában előbb az ikerház egyik felét, majd 2007 októberében a másik felét is értékesítették; előbbiből a felpereseknek 32 és fél millió Ft, utóbbiból pedig 39 millió Ft bevétel származott. 2007-es személyijövedelemadó-bevallásaikban a panaszosok ingatlanértékesítésből származó bevételként összesen fejenként 71 530 736 Ft-ot vallottak be, az ingatlan megszerzésének költségeként a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja.tv.) akkor hatályos 62. § (3) bekezdése alapján ezzel szemben e bevétel 75%-ának megfelelő költséget, azaz fejenként 53 637 294 Ft-ot számítottak be, így tényleges jövedelmüket fejenként 17 893 442 Ft-ban állapították meg, adófizetési kötelezettségüket is e számítás szerint teljesítették.
- [3] A panaszosok adóbevallásukat 2011-ben önellenőrzéssel módosították, amelyben lakáscélú felhasználást kívántak érvényesíteni, mivel 2011 áprilisában fele-fele arányban 36 és fél millió forintért, azaz fejenként 18 250 000 Ft-ért megvásároltak egy másik óbudai lakást; ennek alapján a 2007. évre eső személyi jövedelemadó-fizetési kötelezettségüket mindketten 0 Ft-ra módosították. A NAV ezt követően a panaszosok bevallásainak utólagos ellenőrzését végezte el, melyben azt állapította meg, hogy a panaszosok jogosulatlanul alapították az ingatlan megszerzésével kapcsolatos költségeiknek a meghatározását az Szja.tv. 2007-ben hatályos 62. § (3) bekezdésére, mivel e rendelkezés szerint e 75%-os költséghányad csak akkor alkalmazható, ha a megszerzésre fordított összeg nem állapítható meg. Itt azonban a megszerzésre fordított összeg (a beépítetlen, közösen megvásárolt telek vételára) egyértelműen megállapítható: az a 2001-es adásvételi szerződésben szereplő, fejenként 12 millió Ft volt. Ennek alapján a 75%-os költséghányad jelen esetben nem volt alkalmazható. A későbbi

panaszos adózó ügyfelek arra hivatkoztak, hogy az ikerház építésének költségei is „megszerzésre fordított összegnek” minősülnek, az adóhatóság azonban megállapította, hogy az legfeljebb „értéknövelő beruházás-ként” számolható el, ha az elszámolás feltételei, melyeket az Szja.tv. 4. § (3) bekezdése határozott meg, fennállnak. Eszerint költségnek csak a szabályszerűen igazolt kiadás minősül, a kiadás igazolására pedig az Szja.tv. 4. § (4) bekezdése értelmében csak az általános forgalmi adóról szóló törvény szerinti bizonylat, továbbá az a bizonylat alkalmas, mely tartalmazza a költség összegének megállapításához szükséges valamennyi adatot, így például a kiadás összegét és pénznemét is. Mivel a házat a panaszosok önerőből, saját maguk építették, annak költségeit pedig számlákkal nem tudták igazolni, így a legtöbb, általuk az „ingatlan megszerzésére fordított költségként” szerepeltetett tétel még értéknövelő beruházásnak sem minősülhetett. Ennek alapján a NAV 3051784392. iktatószámú elsőfokú határozatával az első panaszos, a feleség terhére a 2007. adóévre vonatkozóan 13 714 942 Ft adókülönbötetet állapított meg személyi jövedelemadó adónemben, míg a második panaszos, a férj terhére 3051784381. iktatószámú határozatával 14 104 276 Ft-ot, amely adókülönbötetből a feleség esetében 4 473 761 Ft-ot jogosulatlan visszaigénylésnek, 9 241 581 Ft-ot pedig adóhiánynak, a férj esetében pedig 4 473 361 Ft-ot jogosulatlan visszaigénylésnek, 9 630 915 Ft-ot pedig adóhiánynak minősített. Mindezek alapján a feleséggel szemben 6 857 471 Ft, a férjjel szemben pedig 7 052 138 Ft adóbírságot is kiszabott, valamint 2 412 994 Ft, illetve 2 606 427 Ft késedelmi kamat megfizetésére is kötelezte őket.

- [4] A NAV elsőfokú határozata ellen a panaszos ügyfelek fellebbeztek. A NAV másodfokú, 2889244467., illetve 2889244456. iktatószámú határozataiban az elsőfokú határozatokat külön-külön eljárásban megváltoztatta, néhány költséget (az ingatlan értékbecslésének, télikert gyártásának és felszerelésének, üvegcsereinek a költségeit) igazolt értéknövelő beruházásnak ismert el, egyebekben azonban egyetértett az elsőfokú határozatokkal. Ennek alapján a fenti tételeket módosította: összesen a feleség esetében 13 471 129 Ft, a férj esetében 13 860 463 Ft adókülönbötetet állapított meg személyi jövedelemadó adónemben, amely adókülönbötetből fejenként 4 473 361 Ft-ot jogosulatlan visszaigénylésnek, továbbá a feleség esetében 8 997 768 Ft-ot, illetve a férj esetében pedig 9 387 102 Ft-ot pedig adóhiánynak minősített. Mindezek alapján 6 735 564 Ft, illetve 6 930 231 Ft adóbírságot szabott ki, valamint 3 920 115 Ft, illetve 4 089 675 Ft késedelmi pótlék megfizetésére is kötelezte az indítványozókat.
- [5] A NAV másodfokú határozata ellen a panaszosok kereseti kérelmeket terjesztettek elő, melyekben kérték, hogy a bíróság helyezze hatályon kívül a másodfokú közigazgatási határozatokat és kötelezze a másodfokon eljárt hatóságot új eljárások lefolytatására, mivel szerintük a határozatok megalapozatlanok és jogsértők. Arra hivatkoztak, hogy a lakóház felépítése az ingatlan megszerzésére fordított költség, amelyet 2008. január 1-jétől az Szja.tv. és az azon alapuló bírói gyakorlat is elismer, és mivel annak felépítése biztosan pénzbe került, de számlák hiányában nem lehet megállapítani, hogy mennyibe, ezért a 75%-os költséghányad alkalmazása jogszerű volt, az ezzel ellentétes NAV általi értelmezés pedig jogszerűtlen.
- [6] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.K.32.664/2015/15. és 12.K.31.678/2014/20. számú ítéleteivel a kereseteket mint alaptalanokat külön-külön eljárásban elutasította. Mindkét ügyben leszögezte, hogy a 2007. adóévre vonatkozó megállapítások alapjául a 2007-ben hatályos adójogszabályok szolgálnak, az ezt követő változások nem értékelhetők. Egyetértett az alperes NAV-val abban, hogy jelen esetben a megszerzésre fordított összeg egyértelműen igazolható, az a beépítetlen telek vételára, így a 75%-os költséghányad nem alkalmazható; más, a költséget és így az adóalapot csökkentő értéknövelő beruházást pedig a panaszosok nem tudták az adójogszabályok által megkívánt módon igazolni. A bíróság szerint beépítetlen telekre történő építkezés esetében, majd a teleknek az építménnyel együtt történő átruházása esetében a megszerzésre fordított összeg kizárólag a beépítetlen telek megszerzésével kapcsolatos kiadás lehet, a telek átruházásáról szóló szerződésben meghatározott érték szerint. Minden más csak „értéknövelő beruházásként” értékelhető, amennyiben annak feltételei fennállnak. Házilagos kivitelezés esetén a munkadíj költségként nem számolható el, az anyagár pedig csak ÁFA-s számla vagy más, az adójogszabályoknak megfelelő bizonylat esetében (így a felperes által bemutatott készpénz-átutalási megbízások alapján nem). Úgyszintén nem számolható el költségként a felperes panaszos által felvett hitel kamata; így az ilyen kamat, a saját munka díja, illetve a megfelelő bizonylattal nem igazolt építési anyagok ára adóalap-csökkentő tényezőként nem volt figyelembe vehető, az ezzel kapcsolatos adóhatósági jogértelmezés jogszerű és megalapozott volt.
- [7] A jogerős bírói ítéletek ellen a felperesek külön-külön felülvizsgálati kérelmeket terjesztettek elő a Kúriához, ezen ítéletek hatályon kívül helyezését és a keresetüknek helyt adó határozatok meghozatalát, a feleség pedig másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezésével a közigazgatási és munkaügyi bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára utasítását kérve, amely kérelmeket a Kúria érdemben vizsgált, ám

Kfv.I.35.364/2016/4., illetve Kfv.V.35.749/2015/6. számú ítéleteivel elutasított. A Kúria érdemben egyetértett mind a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság által megállapított tényállásokkal, mind az alkalmazott jogszabályok körének meghatározásaival, mind azok értelmezéseivel, illetve a meghozott ítéletek érdemével és azok jogi indokaival. Kiemelte, hogy bár 2008. január 1-jétől a vizsgált tételek megítélése alapjául szolgáló jogszabályok és az ezen alapuló bírói gyakorlat változott, az elsőfokú bíróságnak a 2007-ben hatályos adójogszabályokat kellett alkalmaznia. Ez alapján pedig a közigazgatási és munkaügyi bíróság következtetései mindkét ügyben megalapozottak, a döntést jogszabálysértés nélkül hozta meg. Ezzel kapcsolatban megismételte a közigazgatási és munkaügyi bíróság által kifejtett érveléseket, hangsúlyozva, hogy a személyi jövedelemadó-bevallás körében nem kötelezettség, csak lehetőség a költségek elszámolása. Ha azonban azzal bárki élni kíván, akkor az Szja.tv. által meghatározott módon kell igazolnia a költségeit. Mivel ez a konkrét ügyekben nem történt meg, ennek ellenére azokat a felperesek költségcsökkentő tényezőként vették figyelembe és adóbevallásukban érvényesítették, így jogellenesen jártak el, az alkalmazott adójogi következmények meghatározása tehát mindkettejük esetében jogszerű volt.

- [8] 3. A felperes panaszosok e hatósági és bírósági határozatok mindegyike alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték az Alkotmánybíróságtól, mivel szerintük a bírósági döntések az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogba, a NAV-határozatok pedig az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való jogba ütköznek, arra tekintettel, hogy mindegyik határozat sérti az indokolt döntéshez való jogot.
- [9] A panaszosok szerint a döntések egyike sem indokolta megfelelően, miért jutott az azokban foglalt érdemi döntés alapjául szolgáló következtetésre. Szerintük (a 2007. évi jogi helyzet alapján) az eljáró hatóságoknak és bíróságoknak „az ügyben konkrétan alkalmazandó szabály híján” jogértelmezést kellett volna folytatniuk, amelynek eredményeként azt kellett volna megállapítaniuk, hogy a 75%-os költséghányad alkalmazása megfelelő volt, mivel szerintük a házilagos munka díja összegszerűen meg nem határozható, de létező költség, így az összes költség túlmutat a beépítetlen telek eredeti vételárán, pontosan azonban nem határozható meg. Ezt szerintük a 2008. évtől folytatott bírósági gyakorlat is alátámasztja, mely tartalmilag a felperes jogértelmezésével azonos módon ítéli meg a felperes cselekményét.
- [10] 4. Az alkotmányjogi panaszok érdemi elbírálásra alkalmatlanok, ennek alapján nem fogadhatók be. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – a panaszokban foglaltakkal ellentétben – mind a közigazgatási és munkaügyi bíróság, mind a Kúria ítéletei részletes indokolást tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy milyen jogszabályi alapokon, milyen tényállás alapján, milyen jogi indokok felhasználásával hozott döntést e két bírói fórum. A NAV elsőfokú határozatai kifejtik, hogy a megszerzésre fordított összeg 12 millió Ft; hogy erre az Szja.tv. 62. § (3) bekezdése nem alkalmazható; hogy az építkezés költségei értéknövelő beruházásnak minősülnek, melyeket az adózónak igazolnia kell; és hogy ezen igazolásra számlákkal nem került sor, a házilagos kivitelezés figyelembe vétele pedig számlák hiányában nem történhetett meg. A másodfokú NAV-határozatok e jogi mérlegelés rögzítését ugyancsak tartalmazzák. A jogerős ítéletek úgyszintén tartalmazzák indokolást: kifejtik, hogy a NAV-határozatok meghozatalára anyagi vagy eljárási jogszabálysértés nélkül került sor; hogy a megszerzésre fordított összeg az átruházásról szóló szerződés szerinti érték; hogy költségnek a nem igazolt kiadás nem minősülhet; hogy beépítetlen telek megszerzése esetében a megszerzésre fordított összeg csak a beépítetlen telek megszerzésével kapcsolatos kiadás lehet; hogy házilagos kivitelezés esetében értéknövelő beruházásként csak számlával igazolt költség számolható el, a tulajdonos munkájának díja nem; hogy a felperes által felvett hitel nem értéknövelő beruházás, és a megfizetett kamat költségként nem számolható el; és hogy a saját telekre történő ráépítés az ügylet megvalósulásakor hatályos adójogszabályok szerint nem minősült ingatlanszerzésnek. Végül a kúriai felülvizsgálati ítéletek is kifejtik – egyetértve a közigazgatási és munkaügyi bírósági ítéletekkel –, hogy a jogerős ítéletek meghozatalára a tényállás kellő feltárása alapján, jogszabálysértés nélkül került sor.
- [11] Az indítványozók valójában tehát nem az indokolás hiányát, hanem annak az indítványozók felfogásával nem egyező voltát sérelmezik. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapította, hogy az indítványokban foglaltak nem vetik fel annak lehetőségét, hogy a bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség történt, illetve hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésről van szó, ezért a panaszok nem felelnek meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételnek.
- [12] Jelen esetben az indítványozók a bíróságok és a NAV jogértelmezését támadják, érvelésük pedig a bírósági és a hatósági döntések tartalmi kritikáját foglalják magukban. A tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizo-

nyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése azonban a bíróságok, ezen belül is elsősorban a Kúria, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. Az Alkotmánybíróság továbbá már a 3325/2012. (XI. 12.) AB végzésben kifejtette, ezzel kapcsolatos gyakorlata pedig azóta is töretlen, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] [A]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.

- [13] 5. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.K.32.664/2015/15. és 12.K.31.678/2014/20. számú ítéletei, valamint a Kúria Kfv.I.35.364/2016/4. és Kfv.V.35.749/2015/6. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította. Mivel az Alkotmánybíróság eljárása e végzéssel lezárult, a kúriai ítéletek végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó kérelmekről mint okafogyottá vált indítványi elemekről az Alkotmánybíróságnak nem kellett döntenie.

Budapest, 2017. június 27.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/336/2017.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtktára
layout: www.estercom.hu
Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273